

Egységes-e a büntetéskiszabás emberöléses ügyekben?

TDK DOLGOZAT

Jelige: Egységes büntetéskiszabás

2014.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	1
1. A kutatásról	4
1.1 A kutatás előzményei	4
1.2 A kutatás célja	6
1.3 A kutatás módszertana	6
2. Az Ítéltáblák büntetéskiszabási gyakorlata emberölés alapesete bűncselekmény vonatkozásában.....	10
2.1 Debreceni Ítéltábla	10
2. 1. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában.....	10
2. 1. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában	13
2. 2 Fővárosi Ítéltábla	14
2. 2. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában.....	14
2. 2. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában	18
2. 3 Győri Ítéltábla	19
2. 3. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában.....	19
2. 3. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában	22
2. 4 Pécsi Ítéltábla.....	23
2. 4. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában.....	23
2. 4. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában	26

2. 5 Szegedi Ítéltábla	27
2. 5. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában.....	27
2. 5. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában	30
3. Az ítéltáblák büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítása	31
3. 1 Az ítéltáblák büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítása a főbüntetés vonatkozásában	31
3. 2 Az ítéltáblák büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítása a mellékbüntetés vonatkozásában	33
Befejezés	38
Felhasznált irodalom.....	41

Bevezetés¹

„A büntetéskiszabás a büntetési intézmény konkrét megvalósulása. Minden egyes büntetés kiszabása alkalmával kifejezésre kell jutnia mindannak, amit a közhatalom a büntetéstől, mint elvontan gondolt intézménytől vár s amire a büntető törvény ellen vétő személlyel szemben magát feljogosítottnak érzi. Minden büntetéskiszabásnál tehát dűlőre jutnak és – helyesen vagy helytelenül – megoldásra találnak a büntetési intézmény körül felvethető kérdések.”²

A törvény előtti egyenlőség gondolata a felvilágosodással jutott el hazánkba. A Deák Ferenc által egyesített liberális párt programjában már 1847-ben megjelent a törvény előtti egyenlőség elve. Ezen kívül az Irinyi János által megfogalmazott és az Ellenzéki Kör által elfogadott forradalmi tizenkét pont negyedik pontja is a törvény előtti egyenlőséget követelte 1848 márciusában.³ Az 1848. évi VIII. és IX. törvénycikkek eltörölték a feudális privilégiumokat, majd elindították a magyar alkotmányfejlődést a törvény előtti egyenlőséghez vezető, a XX. század diktatúrái által igencsak rögzített úton. A XX. század második felének a polgári és politikai jogokról szóló nemzetközi dokumentumai, és az ezeket befogadó nemzeti alkotmányok igencsak széles tartalommal töltötték meg a Márciusi Ifjak követeléseit.

A jogállamiság alkotmányos elvének egyik nélkülözhetetlen tartalmi követelménye, hogy az igazságszolgáltatási tevékenységet kizárólag állami bíróságok gyakorolják. Az igazságszolgáltatás bírói monopóliumának elvét Magyarország Alaptörvénye rögzíti.⁴ Az igazságszolgáltatás alapelvei között szerepel az igazságszolgáltatás egységének elve, ami alapvetően két elemből tevődik össze. Egyrészt ide tartozik *törvény előtti egyenlőség elve*,⁵ amely magában foglalja a *bíróság előtti egyenlőség elvét*, másrészt pedig ehhez kapcsolódik a *bírósági szervezet egységes felépítésének elve*. A bíróság előtti egyenlőség elve a törvény előtti egyenlőség klasszikus elvének a bírósági eljárásokra történő konkretizálása, ami azt jelenti, hogy mindenki ügyében ugyanazokat a jogszabályokat alkalmazzák.⁶ Ezt az elvet a

¹ A dolgozat lezárásának időpontja: 2014.11.03.

² Dr. Heller Erik: A büntetőjogi elméletek bírálata, bevezetésül a büntetéskiszabás elméletéhez. Budapest, 1924. 7. o.

³ Halmai Gábor – Tóth Gábor Attila (Szerk.): Emberi Jogok. Osiris Kiadó, Budapest, 2008. 378. o.

⁴ Alaptörvény 25. cikk (1): A bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el.

⁵ Alaptörvény XV. cikk (1): A törvény előtt mindenki egyenlő.

⁶ Trócsányi László – Schanda Balázs: Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. HVG – ORAC Lap – és Könyvkiadó, Budapest, 2012. 310. o.

bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény fogalmazza meg.⁷ Szervezeti oldalról pedig úgy értelmezendő az igazságszolgáltatás egysége, hogy mindenkinek az ügyében ugyanazok a bíróságok járnak el. Ezen szabály alapján nincsenek kiváltságos bíróságok, amelyek privilégiumokat nyújtanak és nincsenek hátrányos megkülönböztetések alapuló, azaz diszkriminációs bíróságok sem.⁸ A bírósági hatásköri szabályok minden jogkereső számára egyenlők.

A jogbiztonság és a jogegyenlőség alkotmányos követelménye, továbbá az igazságszolgáltatás egységének követelménye magában foglalja a kifejtetteken kívül a bírói jogalkalmazás egységességének igényét is, amelynek biztosítása Magyarországon az Alaptörvény rendelkezéseinek megfelelően a Kúria feladata.⁹ Az ítélkezési gyakorlat egysége és fejlesztése érdekében a Kúria elvi jelentőségű jogegységi határozatokat hoz, valamint útmutatást ad arra vonatkozóan, hogy hogyan kell értelmezni és alkalmazni egy-egy jogszabályi rendelkezést ellentmondásosan megítélt kérdésekben. Az említett jogegységi határozatok kiemelkedő szerepét biztosítja, hogy az abban foglaltak alkalmazása minden bírói fórum vonatkozásában kötelezőek. A Kúria ugyanezen célok elérése érdekében jelentős elvi kérdésekben döntő ítéleteket – elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket – tesz közzé, amelyek ugyan kötelező erővel nem bírnak, de elméletileg képesek érdemben egységesíteni a bírósági gyakorlatot.¹⁰ Új eszközként szolgálja az egységesítést a bírósági joggyakorlat-elemző csoport működtetése. Az elemző csoport a vizsgálati eredményekről összefoglaló véleményt készít, amelyet a Kúria illetékes kollégiuma is megvitat, és egyetértés esetén a megállapítások a Kúria honlapján kerülnek közzétételre.¹¹

Ezen alkotmányos követelményeknek szükségképpen érvényesülni kell a jogalkalmazás, mint közhatalmi ágazat minden területén.¹²

Kutatásom témája az emberölés bűncselekményhez kapcsolódik, így ezen a ponton érdemes még megemlíteni, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) általános része szintén tartalmaz szabályokat az ítélkezési gyakorlat

⁷ 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról 7.§: A bíróság előtt mindenki egyenlő.

⁸ Petrik Ferenc: Az igazságszolgáltatás egysége. In: Az Alkotmány a gyakorlatban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1985. 242. o.

⁹ Alaptörvény 25. cikk (3): A Kúria (...) biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz.

¹⁰ Pozsár-Szentmiklósy Zoltán – Somody Bernadette (Szerk.): Alkotmányos alapok. HVG – ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012. 125-126. o.

¹¹ Árvai Zsuzsanna: Kommentár Magyarország Alaptörvényéhez, 175-176. o.

¹² Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012. 27. o.

egységességének érdekében.¹³ A bünteteskiszabás elvei azokat az általános szabályokat fogalmazzák meg, amelyeket a bíróságnak figyelembe kell venni a bűncselekmény jogkövetkezményeként alkalmazott büntetési nem és mérték megállapításakor.¹⁴

A fentiekből láthatjuk, hogy – a jogforrási hierarchia különböző szintjein elhelyezkedő – számos szabályozó garantálja a bünteteskiszabási gyakorlat egységességét, vagyis azt, hogy a hasonló súlyú bűncselekményekre, illetve hasonló elkövetési és személyi körülményekkel jellemzett elkövetőkkel szemben – az eset egyedi sajátosságainak figyelembevétele mellett – hozzávetőleg azonos jogkövetkezmények alkalmazását rendelje el a bíróság. Annak ellenére azonban, hogy meglehetősen fontos kérdés a törvény előtti egyenlőség és a bírósági gyakorlat közötti kapcsolat alakulásának mikéntje, a hazai tudományos irodalom nem igazán foglalkozik a terület vizsgálatával.

¹³ Btk. 80. §:

(1) A büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.

(2) Határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke irányadó. A középérték a büntetési tétel alsó és felső határa összegének fele.

(3) Ha e törvény a büntetés kiszabása esetén a Különös Részben meghatározott büntetési tételek emelését írja elő, a (2) bekezdésben meghatározott számítást a felemelt büntetési tételekre tekintettel kell elvégezni.

(4) Ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, a büntetés mértékét a végrehajtás felfüggesztése, illetve a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a figyelmen kívül hagyásával állapítja meg.

¹⁴ Dr. Polt Péter (Szerk.): Új Btk. Kommentár 2. kötet, Általános rész. Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013. 121. o.

1.A kutatásról

1.1 A kutatás előzményei

A Bevezető részben ismertetett átfogó szabályozás ellenére a büntetéskiszabás gyakorlata mégis a jogalkalmazás olyan szegmensének tekinthető, amely különös jelentőséggel bír a társadalom körében. A média révén előtérbe kerülő bűncselekmények kapcsán gyakran heves viták bontakoznak ki az eljáró bíróság által meghozott ítélet, illetve kiszabott büntetés megfelelőségét illetően. Létezik egy jogászai „közhiedelem” is, amely szerint hazánkban az ország egyes földrajzi régióiban jelentősen eltérő büntetési mértékek, sőt eltérő büntetési nemek szerepelnek a bírósági döntésekben – a törvényes büntetési kereteken belül maradva –, ugyanolyan, vagy hasonló körülményekkel bíró cselekményeket illetően.¹⁵ Amennyiben ez a jelenség valóban fellelhető az országon belül, az komoly alkotmányos aggályokat vet fel a bírói gyakorlattal szemben, hiszen a jogbiztonság, a jogegyenlőség és a jogalkalmazás igazságosságának egyik fő követelménye, hogy egységes jogi háttér mellett a hasonló súlyú bűncselekmények hasonló elkövetési és személyi körülményekkel rendelkező elkövetőit hasonló módon büntessék a bíróságok. Nem fordulhat elő, hogy valaki attól függően jut előnyhöz, vagy esetleg szenved hátrányt, hogy az ország melyik bírósága ítélezik felette.¹⁶ Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a körülményt sem, hogy a bírói gyakorlatban esetlegesen felmerülő hibák kevésbé észrevehetőek, mint a más szakmákban előfordulók. Ha a szakács odaégeti az ételt, vagy az autó a javítás után azonnal ismét elromlik, azonnal felmerül a szakács vagy az autószerelő felelőssége. Az ítélezés során elkövetett hibák nem látványosak. A pervesztes felek szűk körben rendelkeznek olyan szakértelemmel, amelyre támaszkodva megítélhetik, hogy a számukra kedvezőtlen bírói döntés mennyire jó. Továbbá abban sem lehetnek teljesen biztosak, hogy a jogi képviselőjük objektív és elfogulatlan magyarázattal szolgál a számukra. Igaz, hogy más szakmákkal ellentétben az igazságszolgáltatásban lehetőség van korrekcióra a jogorvoslati rendszeren keresztül, azonban nem feledkezhetünk meg arról, hogy a jogorvoslat a bírósági rendszeren belül marad, és a legfelsőbb szintek hibái már nem orvosolhatók rendszeren belüli eszközökkel sem.¹⁷ A fent említett nagyfokú közfigyelem, az ismertetett jogászai feltevés, illetve az esetlegesen felmerülő hibák laikusok

¹⁵ Badó Attila – Bencze Mátyás: Területi eltérések a büntetéskiszabási gyakorlat szigorúságát illetően Magyarországon. In: Bencze Mátyás – Vinnai Edina: Jogszociológiai előadások. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2012. 53. o.

¹⁶ Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Jacsó Judit – Lévay Miklós – Sántha Ferenc – Váradi Erika: Magyar Büntetőjog Általános Rész. CompLex Kiadó, Budapest, 2014. 477. o.

¹⁷ Bencze Mátyás: A magyar felsőbbbírósági gyakorlat jellemző problémái. In: Fleck Zoltán (Szerk.): Bíróságok mérlegen II., Pallas Kiadó, Budapest, 2008. 186. o.

előtti „láthatatlansága” is igazolja a témában végzett jogszociológiai kutatások létjogosultságát, amelyeken keresztül jobban betekintést nyerhetünk a jogalkalmazásnak ezen területébe.

Európa országai már hosszú évek óta dolgoznak az erős integráció érdekében, azon belül is jelentős erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy az államok jogrendszerei közötti különbségek csökkenjenek. Az Európa Tanács Bűnözés Kérdéseivel Foglalkozó Bizottsága már 1989-ben elhatározta, hogy létrehoz egy szakértői bizottságot arra, hogy tanulmányozza a büntetéskiszabásra vonatkozó empirikus kutatások eredményeit, valamint vázoljon fel olyan általános elveket, amelyek lehetővé tennék egy egységes és állandó büntetéskiszabási politika kifejlesztését Európában. A bizottság munkája egy „Ajánlásban”, egy „Függelékben” és az ezekhez kapcsolódó „Magyarázó Emlékiratban” öltött testet. Az „Ajánlás” felhívja a tagállamok kormányait, hogy alkotmányos elveik, jogi hagyományaik és különösen a bírói függetlenség figyelembevételével tegyenek intézkedéseket a büntetéskiszabásban mutatkozó indokolatlan egyenlőtlenségek elkerülése végett.¹⁸

Magyarországon már több kutatás látott napvilágot a magyar bírói gyakorlat elemzésére vonatkozóan. Pokol Béla, az 1990-es évek végén, mintegy hatszáz bírói döntvény elemzésén keresztül arra kereste a választ, hogy milyen jogértelmezések jellemzik a hazai ítélkezést, illetve hogyan változtak ezek a módszerek a kutatást megelőző húsz évben.¹⁹ 2002-ben Loss Sándor irányításával zajlott egy országos körű kutatómunka, amely a terheltek etnikai hovatartozásával kapcsolatos előítéletek feltárására törekedett. A büntetéskiszabási gyakorlat kutatásához azonban a kutatási módszert tekintve a legközelebb egy 2005-2006 során lefolytatott empirikus kutatás áll, amely Badó Attila és Bencze Mátyás nevéhez kötődik, és a Magyarországon belül kimutatható területi eltéréseket kívánja bemutatni.²⁰ A legújabb, 2014-ben megjelent, a Magyar Helsinki Bizottság által készített, *Utolsók az egyenlők között– Sérülékeny csoportok törvény előtti egyenlősége a büntető igazságszolgáltatásban (2014)* címet viselő jogszociológiai kutatás, amely a büntetőeljárásban, illetve a büntetés-végrehatásban jelenlévő hátrányos megkülönböztetést térképezte fel. A vizsgálat középpontjában az a kérdés állt, hogy van-e a büntető igazságszolgáltatás szerveinek döntéseiben jelentősége a terhelt roma származásának, illetve görcső alá kívánta venni a büntető igazságszolgáltatás működését abból a szempontból, hogy

¹⁸ Dr. Bócz Endre: A büntetéskiszabás és az Európa Tanács. Magyar Jog, 1992. 9. szám 521-529. o.

¹⁹ Lásd: Pokol Béla: A jog szerkezete. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2001. 248-258. o.

²⁰ Lásd: Bencze Mátyás – Vinnai Edina: Jogszociológiai előadások. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2012. 53-65. o.

az biztosítja-e a roma és nem roma terheltek törvény előtti egyenlőségét.²¹ Jelen kutatás módszerének kialakításához Balla Lajos, a Debreceni Ítéltábla elnökének munkáját vettem még alapul, amely tanulmány 2010-ben jelent meg, és az irányítása alatt működő bíróság büntetéskiszabási gyakorlatát ismerteti.²²

1.2 A kutatás célja

Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy valóban létezik-e Magyarországon aggodalomra okot adó területi eltérés a büntetéskiszabási gyakorlatot illetően. A vizsgálat tárgyává az országban működő öt ítéltábla²³ ítélkezési tevékenységét tettem emberölés bűncselekmény vonatkozásában. A bűncselekmény kiválasztását számomra az indokolta, hogy ebben az esetben a jogi tárgy az emberi élet, amely egyszeri, megismételhetetlen és semmi máshoz nem hasonlítható, össze nem vethető társadalmi érdek.²⁴ Ez is indokolja, hogy az emberölés bűncselekményével kapcsolatos bírói gyakorlat egységes legyen. Mivel az emberölés miatt indult büntetőügyek túlnyomó része az ítéltáblák előtt zárul le, a kutatásban ezen ítélkező fórumok büntetéskiszabási jellemzőit kívánom összehasonlítani. A kutatásnak nem célja az esetlegesen igazolást nyert divergáláshoz vezető okok mélyreható feltárása, hiszen ezen összefüggések feltárása egy külön szociológiai vizsgálódás tárgyát képezhetné. Ellenben céлом a figyelem felhívása olyan jellegű elemzések szükségességére, amelyek képesek az okok feltárására. Bár megkérdőjelezhetetlen jelentőséggel bírna a jogtudomány számára, az előbb említett ok miatt szintén nem térek ki a kutatómunka során az Európai Unióban észlelhető, büntetéskiszabási gyakorlatot jellemző tendenciákra.

1.3 A kutatás módszertana

Első lépésként a reprezentativitás érdekében minden ítéltábláról minimum tíz fellebbezett ügyet próbáltam kiválasztani. A kiválasztás során azonban kiderült, hogy van olyan ítéltábla, ahol az általam kijelölt időintervallumban nincsen ennyi ügy a vizsgált bűncselekmény vonatkozásában, a többi ítéltáblát illetően pedig nem volt lényegesen több ügy az előre meghatározott tíznél. Így a kutatás nem reprezentatív, hanem teljes körű lett. A határozatok

²¹ http://helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_Utolso_kozott_2014.pdf (letöltés ideje: 2014. október 26.)

²² Balla Lajos: A büntetéskiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben. In: Pro Futuro – A jövő nemzedékek joga, 2011/1. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011. 113-130. o.

²³ Debreceni Ítéltábla, Fővárosi Ítéltábla, Győri Ítéltábla, Pécsi Ítéltábla, Szegedi Ítéltábla

²⁴ Balla Lajos: A büntetéskiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben. In: Pro Futuro – A jövő nemzedékek joga, 2011/1. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011. 129. o.

kiválogatását a mindenki által hozzáférhető bírósági honlapon²⁵ közzétett anonimizált határozatok gyűjteményéből végeztem. Az ítéletek kiválasztása során törekedtem arra, hogy az ügyek minél jobban összehasonlíthatók legyenek. A kutatás tárgyát azok az esetek képezik, amelyek 2009. január 1. és 2014. június 30. között zárultak le az országban működő ítélőtáblák valamelyikén. A vizsgálati időszak alatt – 2013. július 1-jén – hatályba lépett új Büntető Törvénykönyv továbbra is öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt a személyt, akinek a cselekménye az emberölés büntettének alapesetét valósítja meg,²⁶ így ez a körülmény nem igényelte az ügyek elkülönítetten történő vizsgálatát.

Az összehasonlíthatóság elősegítése érdekében az ügyvizsgálat kritériumaként szerepelt az, hogy csak a felnőtt korú vádlott ellen indult büntetőügyek kerültek be a kutatásba. Figyelman kívül hagytam azokat az ügyeket, amelyek során a halmazati büntetés, vagy az összbüntetés kiszabására vonatkozó szabályokat kellett alkalmazni. Szintén nem képezik részét a kutatásnak az emberölés kísérletével kapcsolatban keletkezett határozatok. Az előzetes vizsgálatok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy bár a törvényalkotó a kísérletre is a befejezett cselekmény büntetési tételét rendeli alkalmazni,²⁷ a bíróságok kevésbé szigorúan ítélik meg a kísérleti szakban maradt bűncselekményeket, illetve a társadalmi megítélés is eltérő. Erre tekintettel, illetve a pontosabb összehasonlítási alap előmozdítása érdekében kizárólag a befejezett bűncselekmények elemzésével foglalkozom. A kutatásban csak a szándékosan elkövetett emberölés miatt kiszabott büntetések szerepelnek. A pontosabb eredmény elérése érdekében kikerültek az elemzésből azok az esetek, amelyekben a Btk. szabályai a korlátlan enyhítés lehetőségét engedték meg. Torzította volna a képet a többszörös és erőszakos többszörös visszaesőként elkövetett bűncselekmények vizsgálata, hiszen a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Btk.), valamint a jelenleg hatályos Btk. a büntetési tétel felső határának emelését rendeli el az újabb bűncselekmény megvalósítása esetén,²⁸ így az ilyen minőségben történő elkövetésre vonatkozó ítéletek sem képezik a vizsgálat tárgyát. A felsorolt szempontok alapján történő

²⁵ www.birosag.hu

²⁶ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről 166. § (1): Aki mást megöl, büntetett követ el, és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 166.§ (1): Aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

²⁷Btk. 10. § (2): A kísérletre a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni.

²⁸régi Btk. 97. § (1) 1. fordulat: Különös visszaesővel szemben - amennyiben a törvény másként nem rendelkezik - az újabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa a felével emelkedik, de nem haladhatja meg a tizenöt évet.

régi Btk. 98. § (1): A többszörös visszaeső büntetésének kiszabására a 97. § rendelkezései irányadóak.

Btk. 89. § (1) 1. fordulat: A különös és a többszörös visszaesővel szemben - ha e törvény másként nem rendelkezik - az újabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a felével emelkedik, de nem haladhatja meg a huszonöt évet.

ügy kiválasztás után kerekén nyolcvan vádlottat érintő ítélet került bele a kutatásba, amelyeket emberölés alapesete szerint minősülő bűncselekmény elkövetése miatt hozott az országban működő ítélőtáblák egyike.

A felvázolt szempontok alapján végzett ügy kiválasztás eredményeként összegyűlt ítéleteket a kiszabott főbüntetések és mellékbüntetések tekintetében vizsgálom. A mellékbüntetések kapcsán eltérő szabályozást tartalmaz a régi Btk. és a jelenleg hatályos Btk. Az előbb említett jogszabály a mellékbüntetések között említette a közügyektől eltiltást és a kitiltást.²⁹ Az utóbbi törvény azonban már csak a közügyektől eltiltásról rendelkezik a mellékbüntetések között,³⁰ ugyanis a kitiltás, mint a szankciórendszer eleme ezúttal már a büntetések között jelenik meg.³¹ Ez a változás nem jelentett problémát a kutatás szempontjából, hiszen a kitiltás alkalmazásának konjunktív feltételei nem teszik lehetővé ezen mellékbüntetés alkalmazását az általam vizsgált bűncselekmény vonatkozásában. A közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazása alakulásának vizsgálatát azért tartom fontosnak a büntetési tételek vizsgálata mellett, mert nem tekinthetünk ezen szankcióra mint pusztán erkölcsi jellegű többletbüntetésre, hiszen nem csekély gyakorlati jelentőséggel is bír. A közügyektől eltiltott személy a mellékbüntetés lejártáig nem mentesülhet azon hátrányos következmények alól, amelyek a büntetett előélethez fűződnek, ez pedig például – erkölcsi bizonyítvány hiányában – a megfelelő munkavállalásban is korlátozhatja az érintettet, sőt adott esetben a megvont jogosítványok bizonyos foglalkozások gyakorlását is megakadályozhatják.³² Az ítélkezési gyakorlat töretlenül megállapítja a méltatlanná válást a közügyekben való részvétel tekintetében erőszakos bűncselekmények esetében, így az emberölés vonatkozásában is.³³

A büntetés kiszabása során értékelendő, az ügyek egyediesítését szolgáló enyhítő és súlyosító körülményeket is vizsgálom az egyes ügyekre vonatkozóan. A pontosabb eredmény érdekében a büntetési mértékek elemzése után minden ítélőtáblán megvizsgálom a legsúlyosabb, illetve a legenyhébb mértékű szabadságvesztéssel büntetett cselekményeket illetően az enyhítő és súlyosító körülményeket, hogy megtudjam azt, hogy az ítélőtáblákon belül beszélhetünk-e egységes büntetéskiszabási gyakorlatról. Ezt a fajta összehasonlítást elvégezem az öt ítélőtáblát összehasonlítva is. Mindezek ellenére egyetértek Belovics Ervin

²⁹ régi Btk. 38. § (2) bekezdés.

³⁰ Btk. 33. § (2) bekezdés.

³¹ Btk. 33. § (1) g).

³² Belovics Ervin – Geller Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján. HVG – ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012. 437- 438. o.

³³ BH 1996.568.

gondolataival, mely szerint az egyéniesítés nem sértheti a bírói gyakorlat egységének követelményét, amely a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség szempontjából alapvető.³⁴

Úgy gondolom, hogy a fent részletezett megszorítások kellőképpen szolgálják a homogenitást, és nem gátolják a tényeken alapuló, helytálló következtetések levonását.

Az elemzés alapján kapott eredményt minden ítéletábra vonatkozásában külön-külön bemutatom, hogy az így kapott részmegállapításokat összehasonlítva kialakuljon a teljes kép az országban működő ítéletábrák büntetékiszabási gyakorlatát illetően.

Az összehasonlításhoz statisztikai módszereket alkalmaztam. Az országos átlagokat súlyozott számtani átlaggal számoltam. Az ítéletek átlagtól való eltéréseinek vizsgálatához a statisztikában általánosan elfogadott és használt szórás mutatóját hívtam segítségül, ami a számtani átlagtól való eltérések négyzetes átlaga, illetve a szórás százalékos arányát, amik szemléletesebben, és egymással összehasonlítható módon mutatják meg a jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértékének átlagtól való eltérését.

³⁴ Belovics – Gellér – Nagy – Tóth (2012.): i. m.: 474. o.

2. Az Ítéltáblák büntetéskiszabási gyakorlata emberölés alapesete bűncselekmény vonatkozásában

2.1 Debreceni Ítéltábla

2. 1. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában

A Debreceni Ítéltáblát illetően tizenhat büntetőügyben tizenhat vádlottal szemben kiszabott büntetést elemeztem, amelyben a cselekményt emberölés alapesetként minősítette a bíróság.

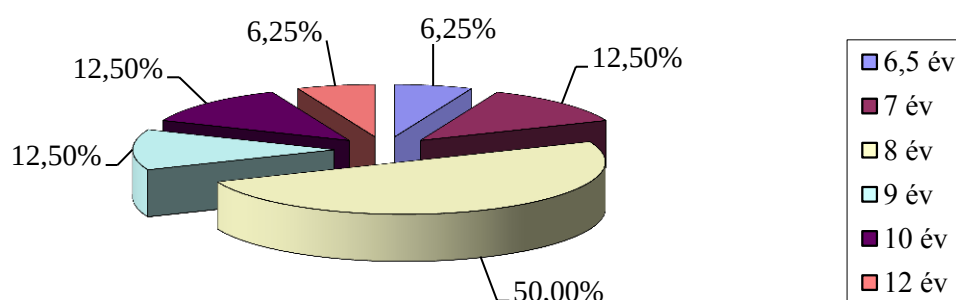
<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	1	6 év 6 hónap	-23 %
	2	7 év	-18 %
	8	8 év	- 6 %
	2	9 év	+ 6 %
	2	10 év	+ 18 %
	1	12 év	+ 43 %
Összesen/ Súlyozott átlag	16	8,4 év	-

A táblázat alapján megállapítható, hogy az alkalmazott szabadságvesztés büntetések a nyolc évig tartó szabadságvesztés büntetés közelében kerültek meghatározásra. Szinte ugyanannyiszor tért el a bíróság a büntetési tételkeret alsó határa felé, mint a felső határ irányába. A legszigorúbb, tizenkettő évi és a legenyhébb, hat év hat hónap szabadságvesztés büntetés egy-egy vádlott vonatkozásában került alkalmazásra. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szóródásának terjedelme** (a legkisebb és a legnagyobb ismérvérték különbsége) **5,5 év**. Az összes ítéletet figyelembe véve az **átlagosan** alkalmazott büntetési

mérték a főbüntetés vonatkozásában **8,4 év**, amely véleményem szerint enyhének számít, tekintettel a korábban már említett jogi tárgyra.

A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szórása** (a számtani átlagtól való eltérések négyzetes átlaga) **1,36 év**, a szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva **16,14 %**.

A Debreceni Ítélőtábla által jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértéke és megoszlása az emberölés bűncselekmény alapesete vonatkozásában 2009.01.01-2014.06.30. között

Az adatok elemzése alapján látható, hogy az esetek felében, azaz nyolc vádlottal szemben nyolc évig tartó szabadságvesztés büntetést szabott ki jogerősen a bíróság. A vizsgált ítéletek másik felét illetően megállapítható, hogy két vádlottat hét évig, két vádlottat tíz évig és két vádlottat kilenc évig terjedő szabadságvesztés büntetésre ítelt jogerősen az ítélőtábla.

Az elmondottak alapján a Debreceni Ítélőtábla büntetéskiszabási gyakorlata annak ellenére, hogy a középérték alatti átlaggal bír, **egységesnek tűnik**. Kérdéses azonban, hogy az enyhítő és súlyosító körülmények is egységesen kerülnek-e értékelésre a bíróság által.

Debrecenben a vizsgált időszakban a legenyhébb büntetés hat év hat hónap,³⁵ a legszigorúbb pedig ennek csaknem a kétszerese, tizenkettő év.³⁶ Súlyosító körülmények között szerepel mindkét esetben az önhibából eredő ittas állapot, illetve a hasonló bűncselekmények rendkívüli elszaporodottsága, továbbá az enyhébb büntetéssel járó bűncselekmény elkövetése hozzátartozó (sógor) sérelmére történt, míg a súlyosabb büntetéssel járó egy olyan ember sérelmére, aki éveken át segítette az elkövetőt. A második esetben az ítélőtábla figyelembe vette a sértett kiszolgáltatottságát. Láthatjuk, hogy nagyjából azonos súlyosító körülményeket vett figyelembe a bíróság. Enyhítő körülményként értékelte az ítélőtábla mindkét elkövető vonatkozásában a büntetlen előéletet, illetve a beismerő vallomást. Az enyhébb büntetéssel járó bűncselekmény esetén enyhítő körülmény még a megromlott egészségi állapot, az

³⁵ Bf.II.171/2010/5.

³⁶ Bf.I.679/2010/4.

eshetőleges szándék, illetve a sértetti közrehatás. A másik ügyben pedig enyhítő körülményként vette figyelembe a bíróság azt a tényt, hogy négy kiskorú gyermek eltartásáról kellett gondoskodnia az elkövetőnek. Ezen a ponton valóban oldalra billen a mérleg, azonban indokolatlannak tartom az ekkora mértékű különbségtételt a büntetési mértéket illetően.

A második legenyhébb büntetés hét évig terjedő szabadságvesztés, amelyek közül az egyik esetben³⁷ megtalálhatók ugyanazok az enyhítő körülmények, mint a legenyhébb büntetést kapó elkövetőnél, sőt még ilyenként értékelte a bíróság az önfeladást és az együttműködő magatartást is, a súlyosító körülményeknél pedig az önhibából eredő ittas állapot kivételével van egyezés, mégis – bár csekély az eltérés – a kedvezőbb körülményekkel bíró elkövető kapcsán rendelte el a bíróság a szigorúbb büntetés alkalmazását.

Az egyik olyan esetben, amikor a Debreceni Ítéltábla által leggyakrabban alkalmazott, nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetés alkalmazását rendelte el a bíróság,³⁸ az elkövető kapcsán értékelt enyhítő és súlyosító körülményeket összehasonlítva a legsúlyosabb büntetést kapó elkövetőével, a következők mondhatók el. Nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetén súlyosító körülményként értékelte a bíróság a büntetett előéletet, az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (ikertestvér) sérelmére történő elkövetést, illetve a hasonló bűncselekmények rendkívüli elszaporodottságát. A tizenkettő évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetén súlyosító körülményként értékelte a bíróság az önhibából eredő ittas állapotot, a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát, illetve azt hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő sértett rendszeresen segítette az elkövetőt. Enyhítő körülményként az első esetben mindössze az elkövetés és az elbírálás között eltelt idő hosszát, illetve az elkövető időközben megromlott egészségi állapotát értékelte a bíróság. Utóbbira figyelemmel egyébként az ítéltábla a szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozatát börtönről fogházfokozatra enyhítette. A második esetben enyhítő körülményként értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a beismerő vallomást, továbbá azt, hogy négy kiskorú gyermek eltartásáról kell gondoskodnia az elkövetőnek. Véleményem szerint nemhogy magas a büntetési mértékek között az eltérés, de még az is kérdéses, hogy nem a második esetben vannak-e túlnyomó többségben az enyhítő, és az első esetben pedig a súlyosító körülmények? A kutatás során megállapított tények alapján elmondható, hogy a Debreceni Ítéltáblán a kiszabott büntetések mértéke nagyjából egységes, de a büntetéskiszabás körében értékelendő körülményeket nem egységesen veszi figyelembe a bíróság a büntetés mértéknek meghatározása során.

³⁷ Bf.II.683/2010/6.

³⁸ Bf.I.264/2010/5.

2. 1. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában

A tizenhat vizsgált ügyben tizenöt esetben alkalmazta a bíróság a közügyektől eltiltás mellékbüntetését. A fennmaradó egy esetben az elítéltet tíz évre kiutasították az ország területéről.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott mellékbüntetés mértéke</i>
	1	5 év közügyektől eltiltás
	2	6 év közügyektől eltiltás
	2	7 év közügyektől eltiltás
	5	8 év közügyektől eltiltás
	2	9 év közügyektől eltiltás
	3	10 év közügyektől eltiltás
Összesen/átlagosan:	15	7,9 év közügyektől eltiltás

Az alkalmazott közügyektől eltiltás mellékbüntetéssel kapcsolatban megállapítható, hogy a tartama tizenöt esetből tíz esetben megegyezik a kiszabott szabadságvesztés büntetés tartamával. A többi öt esetből három alkalommal több volt, két alkalommal pedig kevesebb volt a mellékbüntetés tartama a főbüntetésénél, azonban ebből négy alkalommal nem tekinthető jelentősnek az eltérés. Egy ügy kapcsán mondható el, hogy a kiszabott nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetés mellett öt év közügyektől eltiltás alkalmazását rendelte el a bíróság. Három cselekmény elbírálása során értékelte úgy a bíróság, hogy a törvény által megengedett leghosszabb tartamú – azaz tíz évig terjedő³⁹ – közügyektől eltiltást szab ki.

³⁹ régi Btk. 55. § (1) bekezdés
Btk. 62. § (1) bekezdés

2. 2 Fővárosi Ítéletábrla

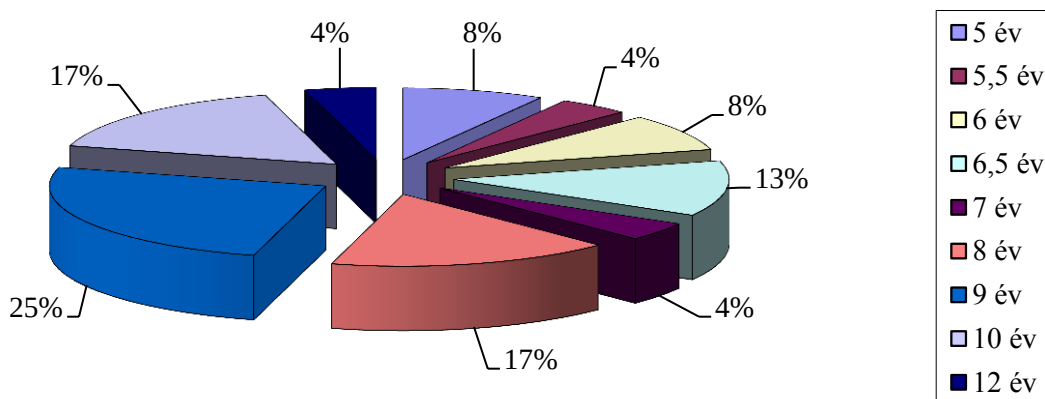
2. 2. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában

A Fővárosi Ítéletábrlát illetően huszonnégy ítéletet elemeztem, amelyben huszonnégy vádlott vonatkozásában szabott ki jogerősen büntetést emberölés alapesete szerint minősülő cselekmény elkövetése miatt a bíróság. Az ügyek mennyiség szerinti megoszlását tekintve a Fővárosi Ítéletábrlán volt a legtöbb vizsgálat alá vont ítélet.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	2	5 év	-38%
	1	5 év 6 hónap	-31%
	2	6 év	-25%
	3	6 év 6 hónap	-19%
	1	7 év	-13%
	4	8 év	0%
	6	9 év	13%
	4	10 év	25%
	1	12 év	50%
Összesen/ Súlyozott átlag	24	8 év	-

A táblázatból kitűnik, hogy a legtöbb esetben alkalmazott szabadságvesztés büntetés tartam kilenc év, azonban a többi esetet is figyelembe véve az állapítható meg, hogy ez a szám átlagon felülinek mondható, hiszen jelen bíróság esetében átlagosan 8 év a kiszabott büntetés.

**A Fővárosi Ítéltábla által jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértéke és megoszlása az emberölés bűncselekmény alapesete vonatkozásában
2009.01.01-2014.06.30. között**

A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szóródásának terjedelme** (a legkisebb és a legnagyobb ismérvérték különbsége) **7 év**. Jól látható, hogy az esetek egyharmad részében a büntetési tételkeret alsó határához közeli büntetést állapított meg a bíróság. Tíz évnél magasabb tartam mindösszesen egyetlen egy esetben, viszont tíz év is csupán négy alkalommal került kiszabásra. Az összes ítélet alapján az átlagosan kiszabott szabadságvesztés mértéke nyolc év, tehát még alacsonyabb, mint az előzőekben ismertetett Debreceni Ítéltáblán. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szórása 1,84 év**, ami az átlaghoz viszonyítva **23,02%-os** értéket mutat. Ezen mutatók a Fővárosi Ítéltábla esetében magasabbak, mint Debrecenben. Ez azt valószínűsíthetné, hogy a fővárosban nagyobb hangsúlyt fektetnek az egyéniesítésre.

Az enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata során az alábbi megállapítások igazolódtak. A legenyhébb büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés, amely a büntetési tétel alsó határa. Az egyik legrövidebb tartamú szabadságvesztéssel büntetett esetben súlyosító körülményként mindössze az önhibából eredő ittas állapotot értékelte a bíróság, míg enyhítő körülményként a vádlott büntetlen előéletét, fiatal felnőtt korát, rendezett családi életét, az eshetőleges szándékot, a sértetti közrehatást és az időmúlást.⁴⁰ A legszigorúbb büntetés a Fővárosi Ítéltábla vonatkozásában is tizenkettő évig terjedő szabadságvesztés, amely eset kapcsán

⁴⁰ 2.Bf. 93/2013/15.

súlyosító körülményként értékelte az eljáró bíróság a közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetést és az önhibából eredő ittas állapotot, illetve enyhítő körülményként a tényállás megállapítása alapjául is szolgáló beismerést, valamint az elkövető diszharmonikus személyiségfejlődését.⁴¹ Látható, hogy mind az enyhítő, mind pedig a súlyosító körülményeket az első eset enyhébben történő megítélése felé billenti a mérleget, azonban az ekkora fokú differencia indokolatlan. A másik esetben, amikor a bíróság öt évig terjedő szabadságvesztés büntetés alkalmazását rendelte el, súlyosító körülményként értékelte a bíróság a sértettel szemben korábban tanúsított magatartását (többször megpofozta, az ágyról leejtette), tovább a közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetést. Enyhítő körülményként értékelte a bíróság az eshetőleges szándékot, valamint a cselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára való tekintettel, csekély nyomatékka a büntetlen előéletet.⁴² Úgy gondolom, hogy ha a középértékes büntetésből indulunk ki, az enyhítő és súlyosító körülményeket figyelembe véve nem juthatunk el mindkét esetben a törvényi minimumig a büntetés mértékét illetően. Az sem derült ki számomra például az ítétek indokolásából, hogy az egyik esetben a bűncselekmény tárgyi súlyára történő hivatkozással a büntetlen előélet csak csekély nyomatékka értékelte enyhítő körülménynél, a másik esetben pedig egy ugyanolyan tárgyi súllyal bíró bűncselekmény esetén a büntetlen előélet értékelésénél nem találkoztam ilyen megjegyzéssel. Ráadásul abban az ítéletben, amelyikben nem csekély nyomatékka vették figyelembe, fiatal felnőtt korú elkövetőről van szó, amely körülményt szintén enyhítő körülményként értékelt a bíróság, és más esetekben ilyenkor figyelembe se veszi a bíróság a büntetlenséget, hiszen pontosan a fiatal kor miatt elvárható a büntetlen előélet.

Összehasonlítható a Debreceni Ítéltáblán legszigorúbban büntetett cselekmény a Fővárosi Ítéltáblán az egyik legenyhébb – hat évig terjedő szabadságvesztés – büntetéssel büntetett cselekménnyel. Mindkét esetben súlyosító körülményként értékelte a bíróság az önhibából eredő ittas állapotot, a hasonló bűncselekmények rendkívüli elszaporodottságát. A hat éves szabadságvesztésre ítélt elkövető közeli hozzátartozó (feleség) sérelmére követte el a

⁴¹ 3.Bf. 237/2012/8.

⁴² 2.Bf. 238/2010/6.

bűncselekményt és különösen veszélyes eszközzel, a másik esetben pedig az elkövetőt rendszeresen segítő ember sérelmére történő elkövetés volt még súlyosító körülmény. Enyhítő körülményként mindkét esetben a büntetlen előélet volt értékelhető, az enyhébb elbírálásban részesülő elkövetőt illetően ide sorolta még a bíróság a részleges beismerő vallomást, a sértetti közrehatást, illetve az időmúlást. A másik esetben a beismerő vallomás és a négy kiskorú gyermek eltartása került értékelésre, mint enyhítő körülmény.

A Fővárosi Ítéltábla által kilenc évig terjedő szabadságvesztésre ítélte azt az elkövetőt, akivel kapcsolatban enyhítő körülményként értékelte a büntetlen előéletet és a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, ezzel szemben pedig súlyosító körülményként értékelte az önhibából eredő ittas állapotot, valamint azt, hogy mozgásában korlátozott közeli hozzátartozó sérelmére követte el a bűncselekményt.⁴³ Összehasonlíthatónak tartom a korábban már ismertetett öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövetővel, akinél enyhítő körülmény mindössze az eshetőleges szándék és a büntetlen előélet, azonban az csak csekély nyomatékkal, súlyosító körülmény pedig a sértettel szemben korábban tanúsított magatartás (többször megpofozta, az ágyról leejtette), továbbá a közeli hozzátartozó (édesanya) sérelmére történő elkövetés.

Véleményem szerint a Fővárosi Ítéltáblán a kiszabott büntetési tételek mértéke, azok szórása, valamint az enyhítő és súlyosbító körülmények vizsgálata során tapasztalt nagyfokú különbség is a büntetékiszabási egység hiányát támasztja alá.

⁴³ 4.Bf.143/2013/17.

2. 2. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában

A teljes mintát jelentő huszonnégyszer ítélet közül huszonkettő tartalmaz közügyektől eltiltás mellékbüntetést. A további kettő esetben az elítéltek Magyarország területéről történő kiutasítását rendelte el a bíróság.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott mellékbüntetés mértéke</i>
	1	3 év közügyektől eltiltás
	1	4 év közügyektől eltiltás
	4	6 év közügyektől eltiltás
	3	7 év közügyektől eltiltás
	2	8 év közügyektől eltiltás
	1	9 év közügyektől eltiltás
	10	10 év közügyektől eltiltás
Összesen/átlagosan:	22	8 év közügyektől eltiltás

A táblázat alapján az sem mondható el, hogy az esetek felében elrendelte a bíróság a közügyektől eltiltást a törvényben meghatározott maximális időtartamig terjedő alkalmazását, hiszen a huszonkettő ítéletből, összesen tízben szerepel a tíz éves időtartam. Nem tekinthető meglepőnek azonban, ha visszatekintünk az előző pontban szereplő főbüntetések alakulására. A tíz évtől nem lényegesen eltérő tartamok, tehát a kilenc és a nyolc évig terjedő mellékbüntetések cseppet sem javítják az arányokat, ugyanis összesen a két mértéket nézve három eset tartalmazza ezeket a tartamokat. A második legtöbbször elrendelt időtartam a hat év, de ezen kívül még három és négy évig terjedő közügyektől eltiltás mellékbüntetést is kiszabott a bíróság.

2. 3 Győri Ítéltábla

2. 3. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában

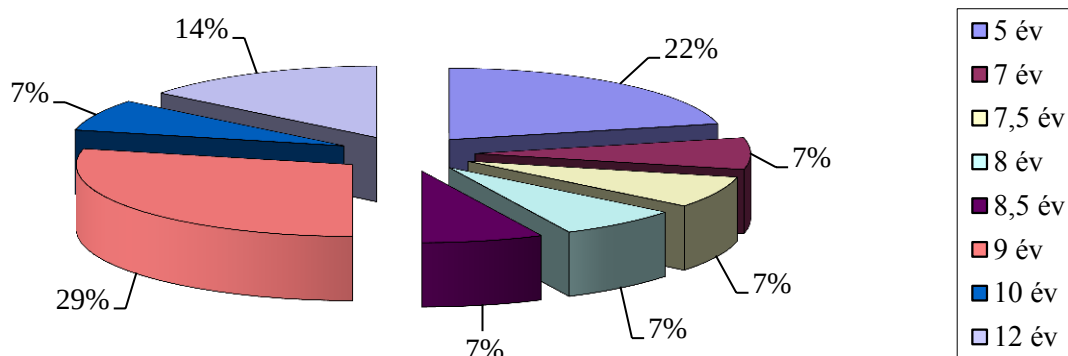
Győrben tizenhárom ítélet született az Ítéltáblán a vizsgált időszakban emberölés alapesete bűncselekmény miatt, amely tizennégy vádlottat érintett.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	3	5 év	-40%
	1	7 év	-16%
	1	7 év 6 hónap	-10%
	1	8 év	-4%
	1	8 év 6 hónap	2%
	4	9 év	8%
	1	10 év	20%
	2	12 év	45%
Összesen/ Súlyozott átlag	14	8,3 év	-

A teljes mintát tekintve átlagosan 8,3 évig terjedő szabadságvesztés kiszabását rendelte el a bíróság a vizsgált időszakban, ami az eddig megvizsgált átlagokhoz hasonló értéket mutat. A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szóródásának terjedelme 7 év**, ami megegyezik a fővárosban mért mutatóval.

A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szórása** azonban minden eddiginél magasabb értéket mutat, hiszen **2,28 év**, ami az átlaghoz viszonyítva **27,47 %**. Ezt két tényező okozhatja. A büntetéskiszabási gyakorlat vagy a büntetési mérték meghatározásában, vagy a büntetéskiszabása során felmerülő enyhítő és súlyosító körülmények értékelése során nem egységes.

**A Győri Ítéltábla által jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértéke és megoszlása
az emberölés bűncselekmény alapesete vonatkozásában
2009.01.01-2014.06.30. között**

A Győri Ítéltábla esetében a legnagyobb százalékban – 35,72 % – legszigorúbb és a legenyhébb büntetési mérték található, tehát elég szélsőségesen alakulnak a számok.

A legenyhébb⁴⁴ és a legsúlyosabb⁴⁵ büntetéssel zárult ítéleteket összehasonlítva Győrben is megdöbbentő eredménnyel szembesültem. Az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetében enyhítő körülményként értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a sértetti közrehatást, és a beismerő vallomást. A tizenkettő évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető esetében a sértetti közrehatást leszámítva az előző esetben felsorolt enyhítő körülmények szintén értékelésre kerültek. A súlyosító körülményeket illetően mindkét esetben értékelésre került a bíróság által az önhibából eredő ittas állapot, a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottsága, valamint a közeli hozzátartozó sérelmére történő elkövetés. A szigorúbban büntetett elítélt esetében súlyosító körülményként értékelte a bíróság az előzőekben felsoroltakon felül a sértett legyengült állapotát. Úgy gondolom, hogy a két eset vonatkozásában elmondható, hogy nagyon hasonlóak a bünteteskiszabása során irányadó körülmények, amelyeket az eljáró bíróság a vádlottak javára, illetve terhére értékelt. Megjegyzem, hogy a tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel

⁴⁴ Bf.77/2011/4.

⁴⁵ Bf.10/2011/9.

büntetett elkövető esetében az első fokon eljáró bíróság enyhítő körülményként értékelte még az előbb ismertetetteken felül az eshetőleges szándékot, és a nem jogerős ítéletben szintén tizenkettő évig terjedő szabadságvesztés a kiszabott büntetés. Az eddigi ügyvizsgálat tapasztalatai alapján azonban elmondható, hogy eshetőleges szándék esetén a törvényi minimumhoz közeli értéket állapít meg a bíróság.

Az előzőekben elemzett legszigorúbb mértékű szabadságvesztéssel büntetett elkövető kapcsán értékelt enyhítő és súlyosító körülmények jól összehasonlíthatók a nyolc és fél évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elítélt vonatkozásában felmerült büntetéskiszabás körében értékelt körülményekkel.⁴⁶ Az első esetben enyhítő körülmény a beismerő vallomás és a büntetlen előélet. A második esetben a beismerő vallomás és a felzaklatott állapot. Érdekes, hogy bár a második esetben is büntetlen előéletű vádlottról van szó, az első fokú bíróság a következőképpen tért ki ítéletében erre a tényre: „A kifejezetten nagy tárgyi súlyú, jóvátehetetlen eredményű bűncselekményt megvalósító vádlott esetében a büntetlen előéletnek gyakorlatilag nincs enyhítő nyomatéka.”⁴⁷ Ezzel az érveléssel az ítélőtábla is egyetértett, így ez a körülmény nem szerepel a vádlott javára értékelt körülmények között. A súlyosító körülmények teljesen azonos módon kerültek meghatározásra a két esetben, tehát a vádlottak terhére értékelte az ítélőtábla az önhibából eredő ittas állapotot, a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli elszaporodottságát, magatehetetlen, kiszolgáltatott hozzátartozó sérelmére történő elkövetést. Az egyik esetben tizenkettő évig, a másik esetben nyolc és fél évig terjedő szabadságvesztés az elkövető büntetése. Úgy gondolom, hogy erősen megkérdőjelezhető az ítélőtáblán belüli büntetéskiszabási gyakorlat egységessége, bár ez a fenti táblázatból is kitűnik.

⁴⁶ Bf.29/2010/4.

⁴⁷ 1.B.741/2009/6.

2. 3. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában

A Győri Ítéltáblán hozott tizennégy vádlottat érintő ítélet mindegyike tartalmazott a közügyektől eltiltásra vonatkozó rendelkezést.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott mellékbüntetés mértéke</i>
	6	5 év közügyektől eltiltás
	3	6 év közügyektől eltiltás
	1	7 év közügyektől eltiltás
	3	8 év közügyektől eltiltás
	1	10 év közügyektől eltiltás
Összesen/átlagosan:	14	6,4 év közügyektől eltiltás

A fenti táblázatból jól látszik, hogy a legtöbb esetben – hat alkalommal – alkalmazta a legkevesebb ideig – öt évig – tartó eltiltást az ítéltábla, és a törvényben megállapított maximumot mindösszesen egyetlen egyszer rendelte el. Ez az egy tíz éves időtartam az egyik tizenkettő évig terjedő szabadságvesztés büntetés mellett került kiszabásra. A másik leghosszabb ideig – szintén tizenkettő évig – terjedő szabadságvesztés büntetés mellett azonban csak nyolc évig terjedő közügyektől eltiltás mellékbüntetés szerepel. A Győri Ítéltábla esetében nem mondható el az, mint az ország másik szélén elhelyezkedő Debreceni Ítéltábláról, hogy a mellékbüntetések tartama igazodik a főbüntetés mértékéhez, azok sokkal alacsonyabb szinten kerültek megállapításra. Ez persze nem jogsértő, hiszen nincsen erre vonatkozó törvényi előírás.

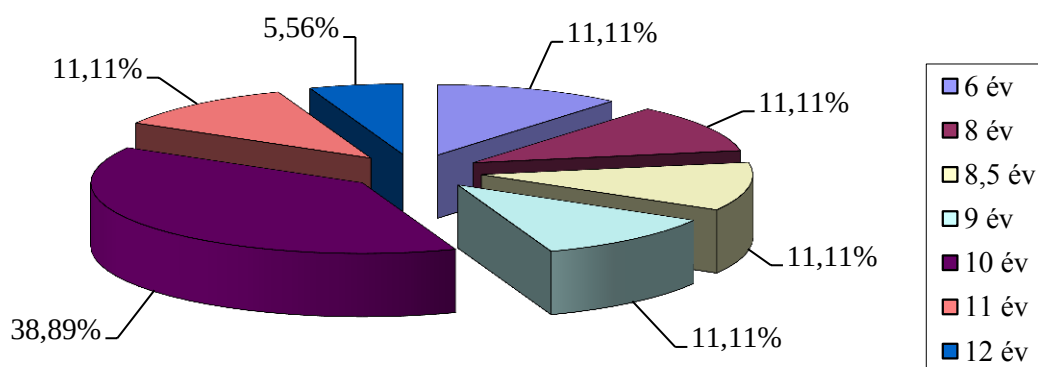
2. 4 Pécsi Ítéltábla

2. 4. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában

A Pécsi Ítéltáblán tizenöt ítélet képezi a kutatás részét, amelyek tizennyolc vádlott vonatkozásában rendelnek el szabadságvesztés büntetés alkalmazását.

Megnevezés	Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma	A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke	A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke
	2	6 év	-35%
	2	8 év	-14%
	2	8 év 6 hónap	-9%
	2	9 év	-3%
	7	10 év	8%
	2	11 év	18%
	1	12 év	29%
Összesen/ Súlyozott átlag	18	9,3 év	-

**A Pécsi Ítéltábla által jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértéke és megoszlása az emberölés bűncselekmény alapesete vonatkozásában
2009.01.01-2014.06.30. között**

Az elemzés alapján hasonlóság figyelhető meg a Pécsi Ítéltábla és a Debreceni Ítéltábla büntetéskiszabási gyakorlata között. Nem a büntetési mérték vonatkozásában, hanem abból a szempontból, hogy itt is nagyon magas arányban született azonos ítélet, illetve a fennmaradó részben sem figyelhető meg olyan mértékű eltérés, mint például a fővárosban, vagy Győrben. A legtöbb esetben a bíróság tíz évig terjedő szabadságvesztést szabott ki, azonban az ettől eltérő ítéletek is legfeljebb két-két évvel tolódnak el, mégpedig az esetek nagy részében enyhébb irányba, három alkalommal pedig a súlyosabb büntetés irányába. A büntetési tétel minimumához közeli érték – hat évig terjedő – két esetben került kiszabásra. A vizsgált ítéletek több mint fele eléri, vagy meghaladja a büntetési tételkeret középértékét, azonban a teljes mintát figyelembe véve **átlagosan 9,3 év** tartamú szabadságvesztés büntetést szabott ki a Pécsi Ítéltábla, ami viszont – bár nem sokkal – a középérték alatti érték. A táblázat alapján elmondható, hogy Pécsen **viszonylag egységes** a büntetéskiszabási gyakorlat. Ezt támasztja alá az is, hogy a jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szóródásának terjedelme 6 év, szórása 1,59 év**, a szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva pedig **17,16 %**.

A büntetéskiszabás körében értékelendő körülményeket vizsgálva azonban itt is tapasztalhatóak különbségek a hasonló ügyek vonatkozásában.

A két legrövidebb ideig – hat évig – tartó szabadságvesztéssel büntetett elkövető kapcsán értékelt enyhítő és súlyosító körülmények tekintetében éles eltérések mutatkoznak. Az egyik esetben⁴⁸ a vádlott javára értékelte a bíróság a sértetti közrehatást, illetve azt a tényt, hogy a vádlott a vádbeli magatartást követően segíteni próbált a sértettnek. Súlyosító körülményként került értékelésre az önhibából eredő ittas állapot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetés, akivel szemben egyébként korábban is követett el testi épség elleni bűncselekményt. Az első fokú bíróság egyébként halált okozó testi sértés büntette miatt öt évig tartó szabadságvesztére ítélte,⁴⁹ azonban az ítéltábla a cselekmény minősítésének megváltoztatására, a cselekmény tárgyi súlyára, az elkövetés körülményeire és a vádlott személyében felismerhető társadalomra veszélyességre figyelemmel az első fokú ítéletet

⁴⁸ Bf.I.307/2010/3.

⁴⁹ B.534/2010/13.

eltúlzottan enyhének találta. Ezért egy egész évvel súlyosabb szabadságvesztés büntetést szabott ki. A másik ugyanilyen mértékű büntetés kiszabásával végződő esetben⁵⁰ a vádlott terhére értékelte a bíróság az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetést és a hasonló jellegű bűncselekmények rendkívüli mértékű elszaporodottságát. A vádlott javára került értékelésre a büntetlen előélet, az elkövető idős kora, a beismerő vallomás, a sértetti közrehatás és az eshetőleges szándék. A két ítélet elemzése során nem tudtam eldönteni, hogy milyen szerepük van az enyhítő és súlyosító körülményeknek a büntetés kiszabása során.

Az első ügyben értékelt enyhítő és súlyosító körülményeket összehasonlítottam egy olyan ítélettel, amikor az ítélőtábla az átlaghoz közeli, kilenc évig terjedő szabadságvesztés büntetés alkalmazását rendelte el.⁵¹ A hat évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető javára értékelte a bíróság a sértetti közrehatást, illetve azt a tényt, hogy a vádlott a vádbeli magatartást követően segíteni próbált a sértettnek, terhére pedig az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetést, akivel szemben egyébként korábban is követett el testi épség elleni bűncselekményt. A kilenc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett elkövető vonatkozásában enyhítő körülményként merült fel a büntetlen előélet, és a sértetti közrehatás. Súlyosító körülményként értékelte az ítélőtábla az önhibából eredő ittas állapotot, a közeli hozzátartozó (élettárs) sérelmére történő elkövetést, továbbá a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát. Látható, hogy az enyhítő körülmények szinte teljes mértékben megegyeznek, illetve a súlyosító körülmények sem térnek el nagymértékben egymástól, sőt úgy gondolom, hogy teljesen megegyeznek, mert ha az egyik eset elbírálásakor figyelembe vette a bíróság a hasonló cselekmények elszaporodottságát, akkor feltételezhető, hogy ez a körülmény egy évvel később is fennáll. Végeredményben tehát két azonos körülményekkel jellemezhető esetben két igencsak eltérő büntetés – hat és kilenc évig terjedő szabadságvesztés – került kiszabásra.

⁵⁰ Bf.I.17/2014/3.

⁵¹ Bf.II.54/2009/8.

2. 4. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában

A kutatásban szereplő ítéletek mind a tizenhét vádlott esetében tartalmaznak rendelkezést a mellékbüntetés alkalmazására vonatkozóan.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott mellékbüntetés mértéke</i>
	1	5 év közügyektől eltiltás
	2	6 év közügyektől eltiltás
	3	8 év közügyektől eltiltás
	12	10 év közügyektől eltiltás
Összesen/átlagosan:	18	8,9 év közügyektől eltiltás

Az alkalmazni rendelt mellékbüntetések tekintetében is jól látható a szabadságvesztés büntetésnél is tapasztalható egység. Tizenkét vádlott esetében a törvényben maximumként meghatározott tíz éves tartamban állapította meg a közügyektől eltiltás mértékét a bíróság, és további három esetben nyolc évben került meghatározásra a mellékbüntetés. Mindössze három esetben rendelt el a bíróság öt, vagy hat évig terjedő közügyektől eltiltás mellékbüntetést alkalmazni. Külön kiemelendő, hogy ez a fajta egység az eddig vizsgált bíróságok közül egyik kapcsán sem mondható el a mellékbüntetések vonatkozásában.

2. 5 Szegedi Ítéletábrla

2. 5. 1 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a főbüntetés vonatkozásában

A Szegedi Ítéletábrlán mindössze nyolc olyan ügyet találtam, amelyek megfelelték a kiválasztás során támasztott kritériumoknak. A nyolc ítélet nyolc vádlott vonatkozásában rendelte el jogerősen szabadságvesztés büntetés alkalmazását.

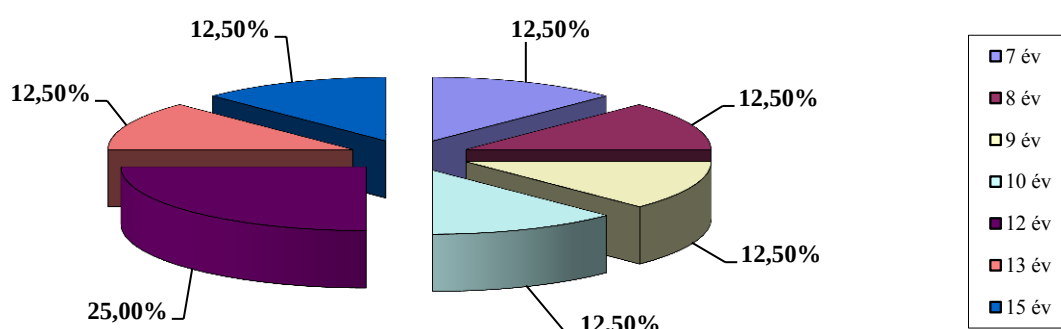
<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértéke</i>	<i>A jogerősen kiszabott átlagos szabadságvesztéstől való eltérés mértéke</i>
	1	7 év	-35%
	1	8 év	-14%
	1	9 év	-9%
	1	10 év	-3%
	2	12 év	8%
	1	13 év	18%
	1	15 év	29%
Súlyozott átlag/ Összesen:	8	10,8 év	-

A Szegedi Ítéletábrlát illetően elmondható, hogy bár ennél a bíróságnál van a legkevesebb ítélet, egyből szembetűnik, hogy a legszigorúbb büntetéseket szabta ki emberölés alapesete bűncselekmény elkövetése miatt. **Átlagosan 10,8 év** időtartamban határozta meg a bíróság a szabadságvesztés büntetések mértékét, és ezzel a számmal valóban a legszigorúbban eljáró ítéletábrlának bizonyul. Elképzelhető, hogy a Szegedi Ítéletábrla illetékességi területén a büntetések valóban generális prevencióként szolgálnak?

A jogerősen kiszabott szabadságvesztések **szóródásának terjedelme** (a legkisebb és a legnagyobb ismervérték különbsége) **8 év, szórása 2,71 év**. Mindkét mutató értéke szintén itt

bizonyult a legmagasabbnak. A szabadságvesztések kiszabott mértékének magas átlaga miatt azonban a szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva csak **25,23 %**. A mutatók magas értékéből az lenne valószínűsíthető, hogy a büntetés kiszabása során nagymértékben játszottak szerepet az enyhítő és súlyosító körülmények.

**A Szegedi Ítéltábla által jogerősen kiszabott szabadságvesztések mértéke és megoszlása az emberölés bűncselekmény alapesete vonatkozásában
2009.01.01-2014.06.30. között**

Az esetek egynegyed részében, ami jelen esetben két ügyet jelent, tizenkettő évig tartó szabadságvesztés büntetést rendelt alkalmazni az ítéltábla. A fennmaradó esetekben hozott ítéletek egyenletes eloszlást mutatnak. Habár mindösszesen egy alkalommal, de az öt ítéltábla közül csak Szeged vonatkozásában mondható el, hogy a törvény által előírt maximális mértékű, azaz tizenöt év tartamú szabadságvesztésre ítélték a vádlottat.

Ezen a ponton érdemes kiemelni a legenyhébb és legszigorúbb büntetést tartalmazó ítéleteket. A hét évig terjedő szabadságvesztést tartalmazó ítélet⁵² meghozatalakor a büntetéskiszabás körében enyhítő körülményként értékelte a bíróság a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, a megbánást és a beszámítási képességet nem érintő személyiségzavart, míg súlyosító körülményként került értékelésre az önhibából eredő ittas állapot, a közeli hozzátartozó (nevelőapa) sérelmére történő elkövetés, a sértett idős kora, valamint beteg állapota, a büntetett előélet, és az élet elleni bűncselekmények rendkívüli elszaporodottsága.

⁵² Bf.II.176/2009/5.

A tizenöt évig, tehát a törvény értelmében kiszabható leghosszabb ideig tartó szabadságvesztéssel büntetett vádlott javára értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a beismerő vallomást, valamint a több kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodást. Súlyosító körülményként került értékelésre a közeli hozzátartozó (házastárs) sérelmére történő elkövetés, a gátlástalan elkövetési mód, valamint a hasonló bűncselekmények elszaporodottsága.⁵³ A büntetéskiszabása körében értékelt körülmények összehasonlítása után érthetetlen volt számomra ez a különösen nagyfokú különbség.

Az átlagosan kiszabott büntetéshez közelítő mértékű szabadságvesztés büntetés kiszabásával záruló ügyben⁵⁴ meglehetősen hasonló körülményeket értékelt a bíróság, mint az előzőkben már ismertetett legrövidebb ideig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása során. A hét évig terjedő szabadságvesztést tartalmazó ítélet meghozatalakor a büntetéskiszabás körében enyhítő körülményként értékelte a bíróság a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, a megbánást és a beszámítási képességet nem érintő személyiségzavart, míg súlyosító körülményként került értékelésre az önhibából eredő ittas állapot, a közeli hozzátartozó (nevelőapa) sérelmére történő elkövetés, a sértett idős kora, valamint beteg állapota, a büntetett előélet, és az élet elleni bűncselekmények rendkívüli elszaporodottsága. A tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett vádlott javára a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást, a megbánást szintén értékelte, valamint ezeken felül még az eredmény elhárítása érdekében kifejtett vádlotti magatartást. A vádlott terhére értékelte a bíróság a büntetett előéletet, az önhibából eredő ittas állapotot, valamint a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát. Jól érzékelhető, hogy a rövidebb ideig tartó büntetést kapó vádlott terhére több körülményt értékelt a bíróság, a szinte azonos enyhítő körülmények fennállása mellett.

⁵³ Bf.III.508/2013/6.

⁵⁴ Bf.III.351/2013/7.

2. 5. 2 Az emberölés alapesetének vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között jogerőre emelkedett ügyekben a mellékbüntetés vonatkozásában

A Szegedi Ítéltábla mind a nyolc szabadságvesztés büntetés kapcsán rendelkezett mellékbüntetés kiszabásáról.

<i>Megnevezés</i>	<i>Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma</i>	<i>A jogerősen kiszabott mellékbüntetés mértéke</i>
	1	6 év közügyektől eltiltás
	2	8 év közügyektől eltiltás
	1	9 év közügyektől eltiltás
	4	10 év közügyektől eltiltás
Összesen/átlagosan:	8	8,9 év közügyektől eltiltás

A Szegedi Ítéltábla négy esetben alkalmazta a törvényben meghatározott maximális, tíz év időtartamban kiszabott közügyektől eltiltás mellékbüntetést. Ez a négy eset a tíz évet meghaladó szabadságvesztés büntetésre ítélt vádlottak vonatkozásában fordult elő. A fennmaradó esetekben közelítőleg megegyezik a kiszabott mellékbüntetések tartama a szabadságvesztés büntetés hosszával. Egy esetben szerepel egy tizenkettő évig terjedő szabadságvesztés büntetés mellett nyolc évig terjedő közügyektől eltiltás mellékbüntetés.

3. Az ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítása

Dolgozatomban eddig az egyes ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlatát külön-külön vizsgáltam, ami elengedhetetlen az ítélőtáblák gyakorlatának az összehasonlításához. Ebben a fejezetben az előzőekben ismertetett eredményeket hasonlítom össze.

3.1 Az ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítása a főbüntetés vonatkozásában

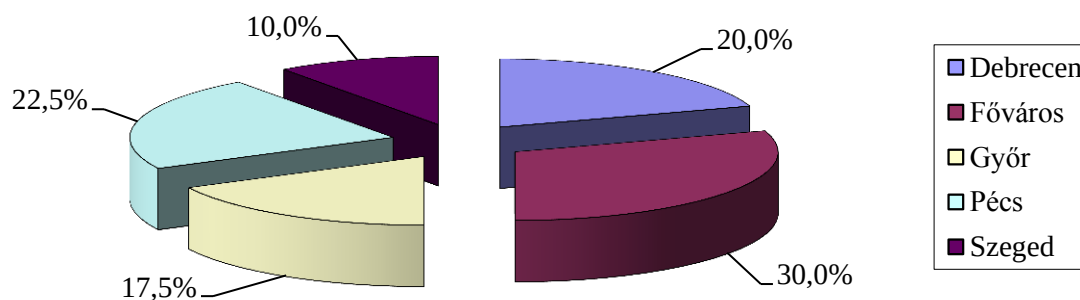
Az Ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlatának vizsgálata során nyert összehasonlító mutatókat az alábbi táblázat tartalmazza.

A magyarországi ítélőtáblákon jogerőre emelkedett ügyekben emberölés alapesetében hozott ítéletek vizsgálata 2009. január 1. és 2014. június 30. között a főbüntetés vonatkozásában

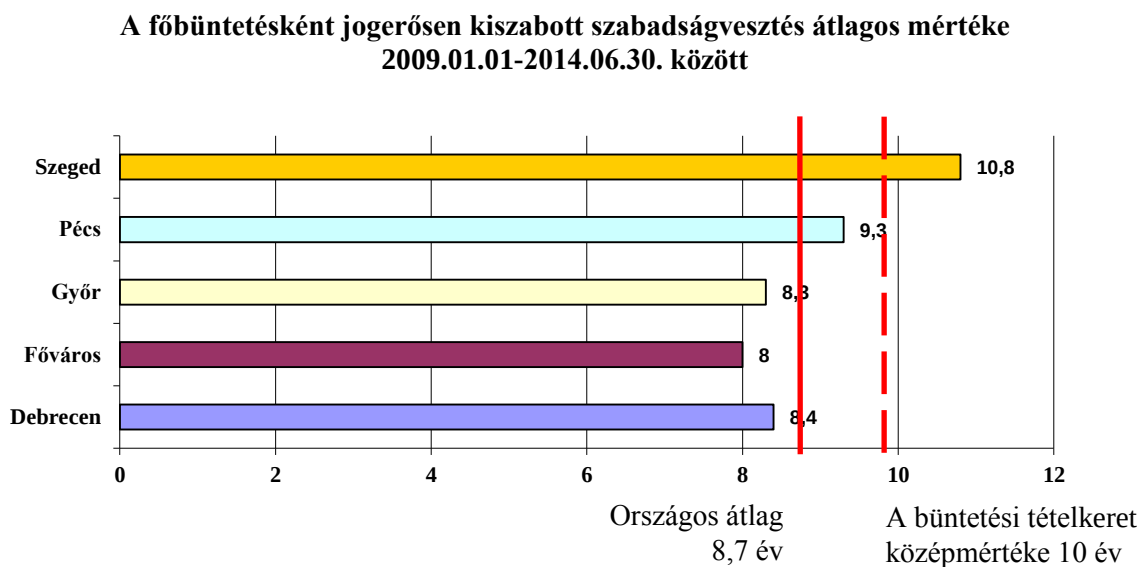
Ítélőtáblák	Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma (fő)	A jogerősen kiszabott szabadságvesztés átlagos mértéke (év)	Szóródás terjedelme (év)	Szórás (év)	A szórás százalékos aránya az átlaghoz viszonyítva (%)
Debreceni	16	8,40	5,50	1,36	16,14
Fővárosi	24	8,00	7,00	1,84	23,02
Győri	14	8,30	7,00	2,28	27,47
Pécsi	18	9,30	6,00	1,59	17,16
Szegedi	8	10,80	8,00	2,71	25,23
Összesen/ Országos átlag	80	8,71	8,00	1,85	21,33

A kutatás módszertanában meghatározott szempontok alapján nyolcvan vádlottat érintő ítélet került bele a kutatásba, amelyeket emberölés alapesete szerint minősülő bűncselekmény elkövetése miatt hozott az országban működő ítélőtáblák egyike.

**Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek számának területi megoszlása
2009.01.01-2014.06.30. között**

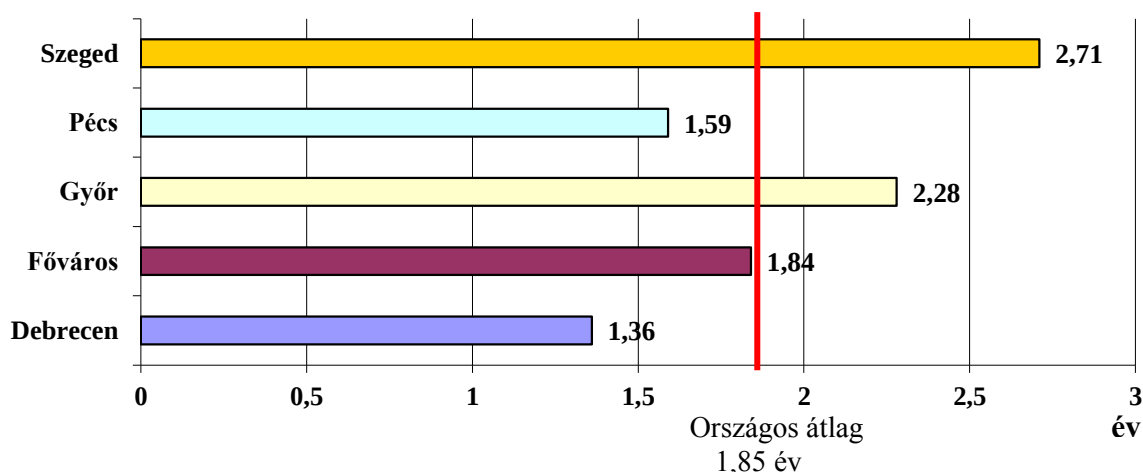
Területi megoszlás alapján a fővárosban volt a legtöbb, szám szerint huszonnégy érintett, azaz az érintettek harminc százaléka, míg Szegeden a legkevesebb, nyolc érintett, azaz az érintettek tíz százaléka. A Debreceni és a Fővárosi Ítéltábla hozott ítéletet az érintettek ötven százalékának ügyében.

Az előbb említett két ítéltábla helyzete megfordul a jogerősen kiszabott szabadságvesztés átlagos mértékének vonatkozásában, ugyanis a „legenyhébben” eljáró ítéltábla a Fővárosi Ítéltábla, ahol ez az érték nyolc év, míg a „legszigorúbban” eljáró Szegedi Ítéltáblánál ez majdnem tizenegy év. Az országos átlagot tekintve ez az érték valamivel több, mint nyolc és fél év, ami azonban majdnem másfél évvel elmarad a büntetési tételkeret középértékétől, amit egyébként a Szegedi és a Pécsi Ítéltáblán mért eredmény közelít meg leginkább. A táblázatból jól kitűnik, hogy a legalacsonyabb és a legmagasabb területi átlag közötti különbség nem éri el a három évet.

A büntetési mérték szóródásának terjedelme Szegeden volt a legmagasabb, nyolc év, mely mutató egyben az országos szintet is meghatározza. Ezzel szemben a legalacsonyabb érték Debrecen vonatkozásában mutatkozott, ahol ez a mutató öt és fél év volt. A kettő közötti különbség a szóródás lehetséges teljes terjedelmének egy negyede, ami jelentős eltérésnek tekinthető.

**A főbüntetésként jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértékének szórása
2009.01.01-2014.06.30. között**

A jogerősen kiszabott szabadságvesztés mértékének szórását vizsgálva megállapítható, hogy a szórás értéke Debrecenben a legkisebb, ami számszerűsítve közel egy év öt hónapot jelent. A legnagyobb szórás Szegeden tapasztalható, ahol ez az érték közel két év kilenc hónap. Ez az eltérés százalékos mértékben kifejezve a szegedi átlaghoz képest 25,23 %-os, az országos átlaghoz viszonyítva viszont már 31,11 %-os értéket mutat. A szóródás átlagtól való eltéréseinek százalékos mutatója azonban Győrben a legmagasabb, 27,47 %.

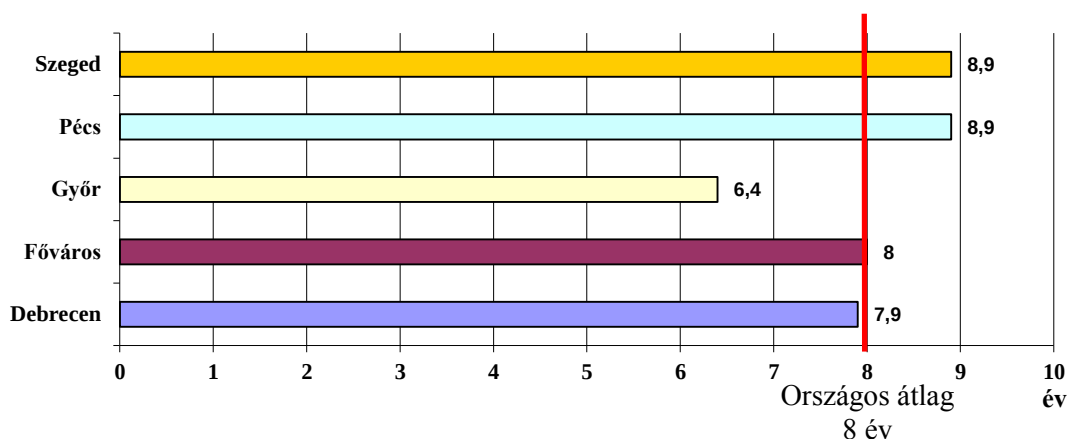
3.2 Az ítéletátlak büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítása a mellékbüntetés vonatkozásában

Az Ítéletátlak büntetéskiszabási gyakorlatának vizsgálata során nyert összehasonlító mutatókat a mellékbüntetés vonatkozásába az alábbi táblázat tartalmazza.

Ítéletátlak	Az ügyvizsgálattal érintett elítéltek száma (fő)	A jogerősen kiszabott mellékbüntetés átlagos mértéke (év)	Szóródás terjedelme (év)	Szórás (év)
Debrecen	15	7,9	5	1,53
Főváros	22	8,0	7	2,19
Győr	14	6,4	5	1,60
Pécs	18	8,9	5	1,70
Szeged	8	8,9	4	1,46
Összesen/ országos átlag	77	8,0	7	1,76

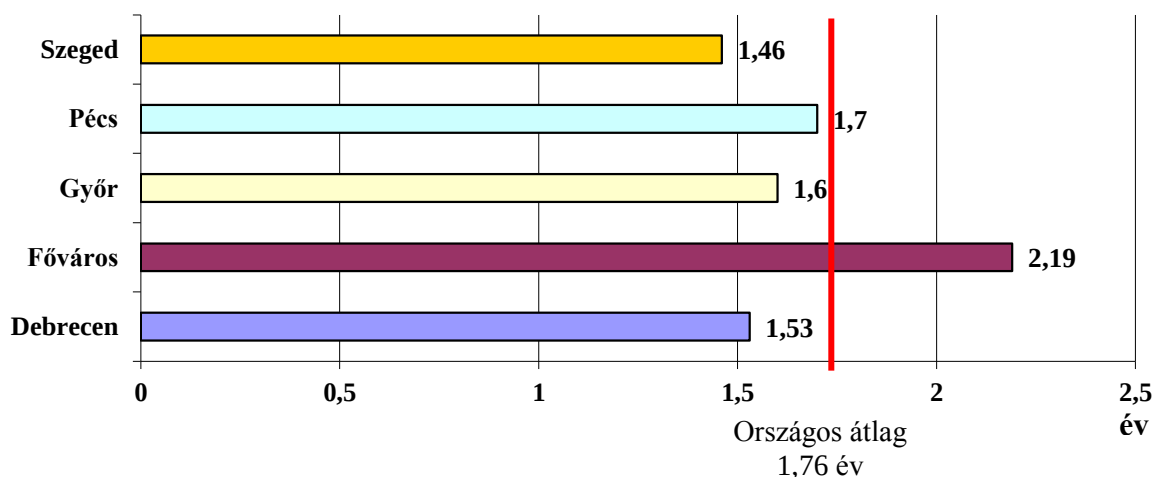
Az összes érintett mintegy 96 %-ánál, azaz hetvenhét esetben szabott ki közügyektől eltiltás mellékbüntetést a bíróság. A fennmaradó három esetben az elítélteket kiutasították Magyarország területéről.

**A mellékbüntetésként jogerősen kiszabott közügyektől eltiltás átlagos mértéke
2009.01.01-2014.06.30. között**

A mellékbüntetések mértékének országos átlaga 8 év, a szóródás terjedelme pedig 7 év. A jogerősen kiszabott közügyektől eltiltás mellékbüntetés átlagos mértékének vonatkozásában a „legenyhébb büntetéseket” a Győri Ítéltábla hozta, ahol a kiszabott mellékbüntetések átlaga 6,4 év. A Pécsi és a Szegedi Ítéltábla mellékbüntetés vonatkozásában is a legszigorúbbaknak bizonyult, mivel a kiszabott mellékbüntetések átlaga 8,9 év. Megállapítható, hogy a kiszabott mellékbüntetések tekintetében a legenyhébb és a legszigorúbb ítéltábla közötti különbség két év hat hónap.

**A mellékbüntetésként jogerősen kiszabott közügyektől eltiltás mértékének szórása
2009.01.01-2014.06.30. között**

A szórás mutatójánál viszont kivétel nélkül elmondható, hogy ahol magas volt a főbüntetések szórása, ott alacsonyabb a mellékbüntetések szórása és fordítva. Ez azt feltételezi, hogy a mellékbüntetések esetében a bíróságok az egyéniesítést még annyira sem vették annyira figyelembe, mint a főbüntetések vonatkozásában.

Az enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata alapján érdemes kiemelni a Szegedi Ítéltáblán hozott egyetlen olyan ítéletet, amikor az eljáró bíróság a büntetési tételkeret felső határának megfelelő ideig tartó szabadságvesztésben állapította meg a büntetés mértékét.⁵⁵

Az összehasonlításhoz egy olyan ítéletet választottam, amikor a Győri Ítéltábla a törvény alapján kiszabható legkisebb mértékben határozta meg a büntetési mértékét.⁵⁶ A tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett vádlott javára értékelte a bíróság a büntetlen előéletet, a beismerő vallomást, valamint a több kiskorú gyermek eltartásáról történő gondoskodást. Súlyosító körülményként került értékelésre a közeli hozzátartozó (házastárs) sérelmére történő elkövetés, a gátlástalan elkövetési mód, valamint a hasonló bűncselekmények elszaporodottsága. Az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett vádlott esetében enyhítő körülményként került értékelésre az előző esethez hasonlóan a büntetlen előélet, a beismerő vallomás, valamint a sértetti közrehatás. Súlyosító körülményként értékelte a bíróság az előző esethez hasonlóan a közeli hozzátartozó (testvér) sérelmére történő elkövetést, a hasonló bűncselekmények elszaporodottságát, valamint az önhibából eredő ittas állapotot. Úgy gondolom, hogy az ismertetett két eset kapcsán elmondható, hogy hasonló körülmények értékelése után a lehető legnagyobb mértékben eltérő ítéletet szabott ki a két bíróság. A következőkben elemzett két eset vonatkozásában mindkét eljáró bíróság nyolc év időtartamban határozta meg a szabadságvesztés büntetés mértékét. Az értékelésre kerülő enyhítő és súlyosító körülmények összehasonlítása során azonban az figyelhető meg, hogy korántsem hasonló elkövetési és személyi körülményekkel bíró vádlottak cselekményét ítélte meg hasonlóan a két ítéltábla. A Fővárosi Ítéltábla által hozott ítéletben⁵⁷ a vádlott terhére került értékelésre a büntetett előélet, a hasonló bűncselekmények rendkívüli elszaporodottságának a ténye, valamint a különösen veszélyes eszközzel történő elkövetés. A Debreceni Ítéltábla által hozott ítéletben⁵⁸ a súlyosító körülmények annyiban térnek el, hogy ebben az esetben nem büntetett előéletű a vádlott, azonban az önhibából eredő ittas állapotot a terhére értékelte a bíróság. Az enyhítő körülményeket illetően az első esetben a ténybeli beismerő vallomás, a megbánó magatartás, az eshetőleges szándék, illetve a vádlott fiatal felnőtt kora került értékelésre. A második eset vonatkozásában figyelembe vette az ítéltábla a büntetlen előéletet, a vádlott megromlott egészségi állapotát, az enyhe fokban korlátozott elmeműködést, a ténybeli beismerő vallomást, a sértett provokatív magatartását, az eshetőleges szándékot, valamint azt a tényt, hogy a vádlottnak egy kiskorú eltartásáról kell gondoskodnia.

⁵⁵ Bf.III.508/2013/6.

⁵⁶ Bf.77/2011/4.

⁵⁷ 1.Bf.49/2010/12.

⁵⁸ Bf.I.378/2009/7.

4. A kutatási eredmények összegzése

A kutatás az ítéltáblák büntetéskiszabási gyakorlatának összehasonlítására irányult, amelyhez azonban elengedhetetlen volt az egyes ítéltáblák gyakorlatának külön-külön történő elemzése. Azon kitűzött célon kívül, hogy rávilágítsak, vajon van-e eltérés a büntetéskiszabási gyakorlatot illetően az egyes földrajzi területeken, azt a megállapítást is teszem, hogy még az egyes ítéltáblák gyakorlata sem mondható feltétlenül egységesnek. Ez a fajta differenciálódás megfigyelhető mind a főbüntetés, mind a mellékbüntetés vonatkozásában.

Amennyiben csak a jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetések mértékének átlagtól való eltérése alapján vizsgálnánk a büntetéskiszabási gyakorlat egységességét, akkor azt állapíthatnánk meg, hogy a Debreceni és a Pécsi Ítéltábla a legegységesebb, míg a Szegedi és a Győri Ítéltábla vonatkozásában, ahol a szórás a legnagyobb értéket mutatja, ez már nem lenne elmondható. A bíróságok kirívóan gyakran a büntetési tételkeret alsó határához közeli értéket alkalmaznak, még a felső határhoz közelítő értékek elenyészők. Ebből adódik az is, hogy csak a Szegedi Ítéltábla által kiszabott büntetések átlaga éri el a büntetési tétel középértékét.

Egységes büntetéskiszabási gyakorlatról azonban nem akkor beszélünk, ha adott bűncselekmény elkövetéséért azonos büntetéseket szab ki a bíróság, hanem fontos tényező az is, hogy hasonló elkövetési és személyi körülményekkel bíró elkövetők kapcsán legyenek azonosak, vagy hasonlóak az alkalmazni rendelt büntetések mértékei.

A büntetéskiszabása körében történő egyéniesített indokolással kapcsolatban az ítéltáblák gyakorlatában is megfigyelhető a Badó Attila és Bencze Mátyás által végzett kutatásban szereplő megállapítás, miszerint ritkán fordul elő egyéniesített, az adott esetre és elkövetőre szabott indokolás. A büntetés indokolása az esetek többségében kimerül az enyhítő és súlyosító körülmények felsorolásával, valamint egy utalással a Btk.-ban szabályozott büntetési célok elérése, illetve büntetéskiszabási elvek érvényesülése érdekében fennálló szükségességre, valamint a cselekmény súlyával való arányosságra.

További probléma, hogy a büntetés kiszabás körében értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények figyelembevétele, illetve értékelése egyáltalán nem következetes. Gondolok ez alatt például az élet elleni bűncselekmények elszaporodására, mint súlyosító körülményre, mert a Pécsi Ítéltáblánál ismertetett jelenség – vagyis az hogy az említett körülményt egyszer a vádlott terhére értékelte a bíróság, míg egy másik, azonos időszakban elbírált esetben még említés szintjén sem fordult elő az ítéletben – nem egyedi, hanem általánosan előforduló probléma. A büntetlen előélet, mint enyhítő körülmény kapcsán szintén vannak eltérő gyakorlatok, hiszen egyes esetekben a vádlott javára értékelte a bíróság, máskor azonban nem

vette figyelembe azzal az indokolással, hogy az élet elleni bűncselekmény elkövetése mellett nincs különösebb nyomatéka,⁵⁹ így az nem értékelhető enyhítő körülményként, de előfordult olyan eset is, ahol egyáltalán nem került említésre.⁶⁰ Ki kell emelni azt a megállapítást is, hogy a büntetés mértékére vonatkozó amúgy is szegényes indokolás egyetlen esetben sem tartalmazott bírói gyakorlatra történő hivatkozást, pedig a jogértelmezési kérdésekben rendszeresen előfordul utalás a korábbi bírósági döntésekre. A Badó Attila és Bencze Mátyás nevéhez fűződő kutatásból kiderül, hogy ez az indokolási gyakorlat jellemzi a megyei szintű bíróságokat is.

A mellékbüntetéssel kapcsolatos büntetéskiszabási gyakorlatot az átlagos mértéket illetően a főbüntetés vizsgálata során tapasztaltak jellemzik. Bár a mellékbüntetések szórása azonban ellenkező értékeket mutat. Tehát azon ítéletátlak tekintetében, ahol magas a kiszabott főbüntetések szórása, ott a mellékbüntetések szórása alacsony és ez igaz fordítva is.

A mellékbüntetések kapcsán indokolással semmilyen formában nem találkoztam azon kívül, hogy az elkövető méltatlanná vált a közügyek gyakorlására. A mértékről egyetlen ügyben sem esett szó, márpedig ezek a különbségek, amelyek a táblázatokból kitűnnek, igenis valami alapján kialakultak.

Ez a gyakorlat aggályos lehet abból a szempontból, hogy a terhelt nem igazán tudja, hogy az adott mértékű büntetést, illetve mellékbüntetést miért kapta, ami viszont árthat a bíróságok tekintélyének, illetve csorbulhat a bíróságokba vetett bizalom. Ezen kívül, ha az érvelés valamilyen hiányosságban szenved, az akár arra is utalhat, hogy a döntéssel is van valamilyen probléma.⁶¹ Megfigyelhető, hogy az ítéletátlak a büntetés mértékének megválasztásánál mindig években, legfeljebb félévekben gondolkoznak,⁶² azonban az utóbbi, a kutatást képező nyolcvan ítéletből mindössze kilencnél mondható el.

Összességében tehát elmondható, hogy az országban működő ítéletátlak büntetéskiszabási gyakorlatát tekintve a büntetés mértékét illetően tapasztalható eltérés, azonban ez a differencia nem kirívóan magas. Az egységes büntetéskiszabás másik alkotóelemét, azaz a vádlott kapcsán értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények értékelését illetően azonban már nem beszélhetünk egységes gyakorlatról. Ahhoz viszont, hogy az ítéletátlak egységes működése megvalósuljon, mind a két szempontból egységes gyakorlat szükséges. Persze elképzelhető az is, hogy az eltérő ítéletek mögött valóban eltérő elkövetési és személyi körülmények állnak, ez azonban az indokolásban rejtve marad, hiszen a büntetéskiszabást az általam vizsgált valamennyi esetben sematikus indokolás magyarázta.

⁵⁹ például: Bf.29/2010/4.

⁶⁰ például: Bf.96/2010/5., Bf.I.823/2011/7., 4.Bf.317/2009/17.

⁶¹ Bencze (2008.): i.m.: 207. o.

⁶² A vizsgált ügyeket illetően ez elmondható az első fokon eljáró bíróságok vonatkozásában is.

Befejezés

A dolgozat befejezéseként elmondható, hogy a kutatás alaphipotézise, miszerint létezik eltérés a bíróságok büntetéskiszabási gyakorlatában, igazolódott. Az ítéletábrák büntetéskiszabási tevékenységének összehasonlítása alapján azt a megállapítást teszem, hogy az országos gyakorlat vonatkozásában van eltérés, amely azonban a büntetés mértékét illetően nem nagyfokú. A büntetéskiszabás során értékelendő enyhítő és súlyosító körülmények vizsgálata szintén nem mondható egységesnek, értendő ez az egyes ítéletábrákra, valamint az országos gyakorlatra egyaránt. A Kúria rámutatott arra, hogy a büntetés kiszabása körében értékelendő enyhítő és súlyosító körülményeket nem lehet egyszer s mindenkorra meghatározni, azonban a törvény előtti egyenlőség alapelveinek az egységes ítélezés felelne meg, és ebbe az is beletartozik, hogy a büntetést befolyásoló körülmények értékelésében ne legyenek feltűnő és indokolatlan eltérések. Fontos, hogy az enyhítő és súlyosító körülményeket nem elvont általánosságban, nem mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni és a határozatban megindokolni.⁶³ A büntetéskiszabás körében történő indokolással kapcsolatban az ítéletábrák gyakorlatában megfigyelhető, hogy ritkán fordul elő egyéniesített, az adott esetre és elkövetőre szabott indokolás. Ezen problémák lehetséges okát külföldi szakirodalmakban már korábban megfogalmazták, miszerint a posztoszocialista kelet- és közép-európai országokban erőteljesen jelen van egy sajátos bírói magatartás, a formalizmus.⁶⁴ Ez többek között azt is jelenti, hogy a bírák az érveléseikben csupán egy jogi normára hivatkoznak anélkül, hogy logikai kapcsolatot teremtenének a meghozott döntés és a hivatkozott jogszabály között. A formalista attitűd kialakulásában több jogon kívüli tényező is szerepet játszhat. Ide sorolható a munkateher, hiszen gyorsabban el lehet intézni egy ügyet különösebb elmélkedés nélkül egy jogszabályi hivatkozással mintsem, hogy a kérdéses ügy teljes jogi hátterét feltárva, egymással szembe állítsák az álláspont melletti és az azzal szembeni érveket. A formalizmus tökéletesen alkalmas arra is, hogy láthatatlanná tegye azt, hogy a bíró esetleg jogon kívüli, például érzelmi indokok alapján hoz döntést.⁶⁵

A formalizmus ezen sajátossága tetten érhető a hazai ítélezési gyakorlatban is.

⁶³ BKv. 56. számú véleménye

⁶⁴ Például: Denis Galligan – Marcin Matczak: *Strategies of Judicial Review. Exercising Judicial Discretion in Administrative Case Involving Business Entities*. Ernst & Young, Varsó, 2005. 28-35. o.; Bernard Schwartz: *The Struggle for Constitutional Justice in Post-Communist Europe*. University of Chicago Press, Chicago and London, 2000. 236-237. o

⁶⁵ Bencze (2008.): i.m.: 273-274. o.

Az igazságszolgáltatás az a tevékenység, amelyen keresztül az állam a legnagyobb mértékben avatkozik be az emberek életébe. A bíróságok döntései alapján változtathatják meg az érintettek életét. Ez az állítás általánosan elmondható az igazságszolgáltatásra, de különösen igaz a büntető igazságszolgáltatásra.⁶⁶ Bizonyára egyet lehet érteni abban, hogy egy szabadságvesztéssel járó büntetés esetében különösen nagy jelentősége van akár egy napnak, hétnek, vagy hónapnak is. Az igazságszolgáltatás alapelvei között szerepel az igazságszolgáltatás egységének elve, aminek az egyik alkotóeleme a törvény előtti egyenlőség elve, amely magában foglalja a bíróság előtti egyenlőség elvét. Utóbbi elv azt jelenti, hogy mindenki ügyében ugyanazokat a jogszabályokat alkalmazzák. Az igazságszolgáltatás egységének követelménye magában foglalja a bírói jogalkalmazás egységességének igényét is. A kutatásból kiderül, hogy Magyarországon ez a jogi szabályozókon keresztül biztosított egységes igazságszolgáltatás nem valósul meg maradéktalanul, ami végső soron alkotmányos kérdéseket vet fel, hiszen – ahogyan ezt már a dolgozat elején is kifejtettem –, a jogbiztonság, a jogegyenlőség és a jogalkalmazás igazságosságának egyik alapkövetelménye, hogy egységes jogi háttér mellett, a hasonló súlyú bűncselekmények hasonló elkövetési és személyi körülményekkel bíró elkövetőit hasonló módon és mértékben büntessék a bíróságok.

Véleményem szerint szükséges lenne a jogalkotó részéről orientáló jellegű, vagy akár kötelezően alkalmazandó szabályok létrehozása a büntetéskiszabási gyakorlat egységesítése érdekében. Az Alkotmánybíróság döntése alapján ez a fajta szabályozás nem kérdőjelezi meg a mérlegelés jogának értékét. Nincs az Alaptörvényből levezethető korlátja annak, hogy a bírói mérlegeléshez a jogalkotó törvényi szabályozás útján az alkotmányos büntetőjogi elvekkel összhangban álló szempontokat határozzon meg, akár a büntetéskiszabási gyakorlat egységesítése, akár annak szigorítása, vagy enyhítése érdekében. A beavatkozásnak egyetlen korlátja van, mégpedig az, hogy alkotmányosan igazolható cél érdekében kell történnie, és ennek során nem sérülhetnek az Alaptörvényben szereplő büntetőjogi garanciák és a büntetőjogra irányadó további alapelvek és alapjogok.⁶⁷

Meglátásom szerint jelen kutatás alkalmas arra, hogy a dolgozat elején megfogalmazott célt, azaz annak a feltárása, hogy létezik-e Magyarországon aggodalomra okot adó eltérés az országban működő ítélőtáblák büntetéskiszabási gyakorlata között, az általam előirányozott kutatási módszer segítségével megvalósítsa. Bízom abban, hogy a kutatással elérni kívánt

⁶⁶ Hack Péter: Az igazságszolgáltatás kudarcai. Vizsgálatok és megoldások az angolszász jogrendszerben. In: A Magyar Büntetőjogi Társaság Jubileumi Tanulmánykötet (Szerk: Prof. Dr. Tóth Mihály), Budapest – Debrecen – Pécs, 2011. 35 – 45. o.

⁶⁷ 13/2002. (III.20.) AB határozat

másik cél, tehát a figyelem felhívása olyan jellegű elemzések szükségességére, amelyek képesek az eltérések okainak feltárására, szintén megvalósul a jövőben, akár jelen kutatás folytatásaként.

Dolgozatomat Király Tibor akadémikus szavaival kívánom lezárni:

*„A büntetőeljárás olyan hatalom, amely embereket törölhet ki az élők sorából, megfoszthatja őket szabadságuktól, vagyonuktól, becsületüktől. A büntetőeljárás útján békeidőben is háborút lehet folytatni. A büntetőeljárás az emberi szenvedélyek ütköző tere. A büntetőeljárásban a bírák rosszindulata, tévedése vagy tudatlansága tragikus következményekkel járhat. Ez a magyarázata annak, hogy büntetőeljárás lefolytatását jogi normák közé szorítják, nem bízzák a mikénti lefolyást kinek, kinek a kényekedvére.”*⁶⁸

⁶⁸ Király Tibor: A védelem és a védő a büntető ügyekben. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962. 121. o.

Felhasznált irodalom

1. Árva Zsuzsanna: Kommentár Magyarország Alaptörvényéhez
2. Badó Attila – Bencze Mátyás: Területi eltérések a büntetéskiszabási gyakorlat szigorúságát illetően Magyarországon. In: Bencze Mátyás – Vinnai Edina: Jogsociológiai előadások. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2012.
3. Balla Lajos: A büntetéskiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntetőügyekben. In: Pro Futuro – A jövő nemzedékek joga, 2011/1. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011. 113-130. o.
4. Belovics Ervin – Geller Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján. HVG – ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012.
5. Bencze Mátyás: A magyar felsőbbírósági gyakorlat jellemző problémái. In: Fleck Zoltán (Szerk.): Bíróságok mérlegen II., Pallas Kiadó, Budapest, 2008.
6. Bernard Schwartz: The Struggle for Constitutional Justice in Post-Communist Europe. University of Chicago Press, Chicago and London, 2000.
7. Denis Galligan – Marcin Matczak: Strategies of Judicial Review. Exercising Judicial Discretion in Administrative Case Involving Business Entities. Ernst & Young, Varsó, 2005.
8. Dr. Bócz Endre: A büntetéskiszabás és az Európa Tanács. Magyar Jog, 1992. 9. szám
9. Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Jacsó Judit – Lévy Miklós – Sántha Ferenc – Váradi Erika: Magyar Büntetőjog Általános Rész, CompLex Kiadó, Budapest, 2014.
10. Dr. Heller Erik: A büntetőjogi elméletek bírálata, bevezetésül a büntetéskiszabás elméletéhez, Budapest, 1924.
11. Dr. Polt Péter (Szerk.): Új Btk. Kommentár 2. kötet, Általános rész, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013.

12. Hack Péter: Az igazságszolgáltatás kudarcai. Vizsgálatok és megoldások az angolszász jogrendszerben. In: A Magyar Büntetőjogi Társaság Jubileumi Tanulmánykötet (Szerk: Prof. Dr. Tóth Mihály), Budapest – Debrecen – Pécs, 2011. 35-45. o.
13. Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2012.
14. Király Tibor: A védelem és a védő a büntető ügyekben. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962.
15. Petrik Ferenc: Az igazságszolgáltatás egysége. In: Az Alkotmány a gyakorlatban, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1985.
16. Pokol Béla: A jog szerkezete. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2001.
17. Pozsár-Szentmiklósy Zoltán – Somody Bernadette (Szerk.): Alkotmányos alapok. HVG – ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012.
18. Trócsányi László – Schanda Balázs: Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. HVG – ORAC Lap – és Könyvkiadó, Budapest, 2012.

Internetes források

1. Bárdits Anna, Kádár András Kristóf, Novoszádek Nóra, Simonovits Bori, Szegő Dóra, Vince Dániel: Utolsók az egyenlők között – Sérülékeny csoportok törvény előtti egyenlősége a büntető igazságszolgáltatásban (2014)
http://helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_Utolsok_az_egyenlok_kozott_2014.pdf
Letöltés ideje: 2014. október 26.

Felhasznált jogszabályok

1. Magyarország Alaptörvénye
2. 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
3. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
4. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Felhasznált Bírósági Döntések

BH 1996.568.

BKv. 56.

13/2002. (III.20.) AB határozat

A kutatásban elemzett bírósági ítéletek

Debreceni Ítéltábla

Bf.II.95/2009/6.	Bf.I.264/2010/5.	Bf.I.823/2011/7.
Bf.I.296/2009/3.	Bf.II.433/2010/8.	Bf.I.131/2012/4.
Bf.III.226/2009/5.	Bf.II.532/2010/20.	Bf.I.319/2012/4.
Bf.I.380/2009/4.	Bf.II.683/2010/6.	Bf.II.367/2012/5.
Bf.I.378/2009/7.	Bf.I.679/2010/4.	
Bf.II.171/2010/5.	Bf.I.870/2011/3.	

Fővárosi Ítéltábla

2.Bf.97/2009/11.	2.Bf.223/2010/7.	6.Bf.296/2012/11.
3.Bf.84/2009/10.	2.Bf.238/2010/6.	5.Bf.46/2013/9.
3.Bf.60/2009/6.	2.Bf.273/2010/7.	Bf.205/2012/2.
4.Bf.317/2009/17.	5.Bf.98/2011/9.	5.Bf.86/2013/10.
1.Bf.49/2010/12.	1.Bf.291/2011/15.	5.Bf.349/2012/19.
1.Bf.93/2010/10.	5.Bf.128/2011/10.	2.Bf.93/2013/15.
1.Bf.66/2010/9.	5.Bf.23/2012/16.	4.Bf.143/2013/17.
1.Bf.335/2010/10	3.Bf.237/2012/8.	1.Bf.100/2013/9.

Győri Ítéltábla

Bf.67/2008/19.	Bf.52/2010/7.	Bf.49/2012/14.
Bf.60/2009/3.	Bf.77/2011/4.	Bf.89/2012/13.
Bf.29/2010/4.	Bf.10/2011/9.	Bf.84/2012/13.
Bf.96/2010/5.	Bf.16/2011/6.	
Bf.53/2010/6.	Bf.56/2011/19.	

Pécsi Ítéltábla

Bf.II.241/2007/33.	Bf.II.109/2010/5.	Bf.I.179/2012/6.
Bf.II.190/2008/11.	Bf.I.307/2010/3.	Bf.III.197/2013/3.
Bf.II.54/2009/8.	Bf.I.53/2012/3.	Bf.I.14/2014/4.
Bf.I.150/2009/8.	Bf.I.62/2012/3.	Bf.I.17/2014/3.
Bf.II.132/2010/4.	Bf.II.137/2012/22.	Bf.I.20/2014/8.

Szegedi Ítéltábla

Bf.I.177/2009/5.	Bf.I.17/2011/22.	Bf.III.351/2013/7.
Bf.II.176/2009/5.	Bf.I.313/2012/14.	Bf.III.508/2013/6.
Bf.I.285/2010/11.	Bf.II.246/2013/11.	